

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra společenských věd

Hitler a „konečné řešení židovské otázky“

Bakalářská práce

Hitler and „the final solution to the Jewish question“

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

PhDr. Petr Nesvadba Csc.

AUTOR PRÁCE

Miroslava Štalmachová

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že tato bakalářská práce je pouze mou autorskou prací, kterou jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu, ze které jsem čerpala a citovala, jsem ve své práci řádně vyznačila a uvedla v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 14.03.2024

Miroslava Štalmachová

Poděkování

Ráda bych vyjádřila svou upřímnou vděčnost vedoucímu mé bakalářské práce, PhDr. Petru Nesvadbovi Csc., za jeho neocenitelnou podporu, trpělivost a odborné vedení během celého procesu tvorby na této práci. Děkuji za jeho profesionální přístup a inspiraci, kterou mi poskytl. Dále bych ráda poděkovala i své rodině, která mi byla velikou oporou.

ANOTACE

Ve své bakalářské práci se bude autorka zabývat jedním z největších diktátorů minulého století, Adolfem Hitlerem a jeho dominantním ideovým i politickým podílem na „konečném řešení židovské otázky“. Autorka objasní předpoklady nacistického antisemitismu, strukturu mocenského aparátu „Třetí říše“ a jednotlivé etapy – vyhánění, koncentrace a zabíjení, v nichž byl realizován záměr židovské genocidy. Kromě klíčové viny nejvyšších představitelů nacistického Německa připomene i podíl těch, kteří byli „jen“ svědky či diváky těchto zločinů. Autorka popíše vznik „konečného řešení židovské otázky“ od nástupu Hitlera k moci a pronásledování Židů za pomoci Norimberských zákonů, které se měly stát základem pro legalizaci vyloučení židovské populace z německé společnosti. Tuto velice ožehavou problematiku autorka popíše jak z hlediska židovských obětí, tak i pachatelů (příslušníků SS, NSDAP a wehrmachtu) a diváků, obyčejných Němců. Závěr autorka věnuje problematice koncentračních táborů, jejich vznik, smysl a dovedení k dokonalosti v nacistický prospěch, táborů, kde lidem bylo odepřeno základní lidské právo, právo na život.

KLÍČOVÁ SLOVA

Židé, holokaust, deportace, vyhlazování, antisemitismus, koncentrační a vyhlazovací tábory, evakuace, nacismus

ANNOTATION

In her bachelor's thesis, the author addresses the issue of one of the greatest dictators of the last century, Adolf Hitler, and his dominant ideological and political contribution to „The Final Solution to the Jewish Question“. The author clarifies the preconditions for Nazi antisemitism, the structure of the power apparatus of the „Third Reich“, and the individual stages – expulsion, concentration and killing, in which the intention of Jewish genocide was realized. In addition to the culpability of the highest representatives of Nazi Germany, the author will also recall the contribution of those who were „only“ witnesses or spectators of these crimes. The author describes the origins and the formation of „The Final Solution

to the Jewish Ouestion“, starting with Hitler’s taking power and the persecution of Jews with the help of the Nuremberg Laws, which were intended to serve as the basis for the legal exclusion of the Jewish population from German society. The author addresses this highly sensitive issue from the perspective of Jewish victims as well as perpetrators (members of the SS, NSDAP and Wehrmacht) and also from the perspective of bystanders, ordinary Germans. The conclusion of the thesis is devoted to the issue of contraction camps, their establishment, purpose, and perfektion in Nazi favor, camps where people were denied basic right, the right to life.

KEYWORDS

Jews, holocaust, deportation, extermination, antisemitism, contraction and extermination camps, evacuation, nacism

Obsah

Úvod.....	7
1. Antisemitismus v Německu před Hitlerem	9
1.1 Antisemitismus a jeho vznik.....	9
1.2 Historie a vývoj antisemitismu	10
1.3 Výmarská republika.....	12
1.4 Předpoklady nástupu nacismu	13
1.5 Antisemitismus v nacistické ideologii	14
1.6 NSDAP	15
2. Adolf Hitler a jeho cesta k moci	17
2.1 Vídeňské období.....	18
2.2 Počátek Hitlerova antisemitismu	19
2.3 Mnichovský puč.....	20
3. Hitler kancléřem.....	23
3.1 Nástroje nacistické represe.....	24
3.2 Norimberské zákony	26
3.3 „Křišťálová noc“	28
3.4 Konference ve Wannsee	29
4. „Konečné řešení židovské otázky“	32
4.1 Vyhánění, koncentrace, zabíjení	33
4.2 Pachatelé, oběti a diváci	37
4.3 Koncentrační a vyhlazovací tábory	44
4.4 Holokaust ze sociologického pohledu.....	48
Závěr.....	50
Seznam použité literatury	52

Úvod

„Národně socialistická vláda Německa odvedla vzhledem k Židům nejkolosalnější kus „špinavé práce“ v historii.“¹

Ve své bakalářské práci se budu zabývat jedním z největších diktátorů minulého století Adolfem Hitlerem. Toto téma spojené s Adolfem Hitlerem a jeho politikou týkající se „konečného řešení židovské otázky“ během druhé světové války, je velice citlivé a vybrala jsem si ho z důvodu, jelikož mě v posledních letech začalo zajímat. Hitlerova politika vedla k nevyslovitelnému utrpení milionů lidí, zejména židovského původu, v koncentračních a vyhlazovacích táborech.

Porážka v první světové válce a podmínky Versaillské smlouvy měly devastující dopad na Německo. Během období Výmarské republiky se Německo potýkalo s politickou nestabilitou a ekonomickými problémy. V meziválečném období vzniklo množství ideologií, které nabízely zdánlivě jednoduchá řešení složitých problémů. Nacismus Adolfa Hitlera kombinoval nacionalismus, rasismus a autoritářství s výraznou propagandou a sliby obnovy národa, což mělo velký vliv na zmatenou německou veřejnost. Německá společnost odmítala akceptovat odpovědnost za válečné zločiny a hledala způsob, jak obnovit moc a slávu. Celosvětová hospodářská krize a vysoká nezaměstnanost vytvořila prostředí pro radikalizaci politických hnutí, jako byla NSDAP. Spolu s rostoucím antisemitismem tyto faktory vytvořily atmosféru strachu a nespokojenosti mezi německým lidem a přispěly k nástupu nacismu v Německu.

Adolf Hitler využil demokratického systému k jeho oslabení a k dosažení svého cíle, převzít moc v Německu. Po jmenování kancléřem začal využívat postupného získávání pravomocí a pomocí nacistické strany eliminovat politické oponenty. Jeho politické manévrování bylo zaměřeno na ustanovení totalitního režimu, který byl základem nacistického Německa. Po získání absolutní moci nacistický režim schválil rasově diskriminační zákony, známé jako Norimberské zákony, jejichž cílem bylo omezit práva a sociální status Židů a dalších nežádoucích skupin obyvatelstva v Německu. *„Hitler ve svém projevu*

¹ BAUMAN, Zygmunt. *Modernita a holocaust. Post* (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.s.34

v Reichstagu dne 30. ledna 1939 prorokoval, že „židovskou rasu v Evropě zničí válka“.²

Následovala konference ve Wannsee, která měla za cíl koordinovat a sjednotit plány nacistického režimu „konečného řešení židovské otázky“. Zde nacističtí úředníci a vysoce postavení představitelé rozhodli o masové deportaci a vyhlazení židovského obyvatelstva v Evropě, které skryli pod pojmenování evakuace nebo odsun. Důsledkem tohoto setkání bylo rozhodnutí o organizovaném systematickém vyvražďování milionů Židů v plynových komorách a koncentračních táborech během druhé světové války.

Již v 19. století začaly vznikat koncentrační tábory, ale takový masový rozsah a brutalitu získaly ve 20. století. V reakci na politické nepokoje a revoluce začaly vlády zakládat koncentrační tábory k uvěznění odpůrců systému nebo disidentů. Totalitní režimy, jako nacistické Německo a Sovětský svaz, založily tábory k likvidaci etnických a náboženských menšin, které považovaly za nepřátelské nebo nežádoucí. Některé tábory byly využívány k nucené práci a vykořisťování vězňů, což přispívalo ke konsolidaci moci a ekonomickému prospěchu režimu. Koncentrační a vyhlazovací tábory byly synonymem hrůzy, brutality a dehumanizace. Historie nacistických a vyhlazovacích táborů nám připomíná nebezpečí absolutní moci ideologického fanatismu a nedostatku lidské solidarity.

„Rok od roku se holocaust smršťuje do rozměrů historické epizody, která se rychle ztrácí v minulosti ... Dnes více než kdy jindy platí, že holocaust není soukromá věc (pokud jí někdy byl).“³

² ARENDT, Hannah. Eichmann v Jeruzalémě: zpráva a banalita zla. Souvislosti (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN isbn80-204-0549-6.s.107

³ BAUMAN, Zygmunt. Modernita a holocaust. Post (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.s.278

1. Antisemitismus v Německu před Hitlerem

Robert Wistrich ve své knize *Hitler a holocaust* píše „*Hromadné vyvražďování je staré jako lidstvo samo.*“⁴ Antisemitismus v Německu měl dlouhou historii před příchodem Adolfa Hitlera k moci v roce 1933. Nedůvěra a nepřátelství vůči židovskému obyvatelstvu měly kořeny již ve středověku a byly podněcovány různými faktory, včetně náboženských, sociálních a ekonomických. Židé byli mimo jiné obviňováni ze zavraždění Ježíše Krista. V 19. a počátkem 20. století se mnoho Židů v Německu věnovalo obchodní činnosti a byli úspěšní v oblasti financí a průmyslu. Tato ekonomická úspěšnost vedla k žárlivosti a nevraživosti německé společnosti, protože v nich viděli konkurenci. Pod vlivem nesmyslné teorie o nadřazenosti a podřadnosti různých ras se začal šířit antisemitismus. V této atmosféře hledali někteří snadné vysvětlení a za problémy země obviňovali Židy.

Tyto vzájemně se prolínající faktory, vytvářely živnou půdu pro vzrůstající antisemitismus, který pak v nacistickém Německu dosáhl extrémních a tragických rozměrů během holokaustu.

1.1 Antisemitismus a jeho vznik

Pojem antisemitismus vznikl „z řec. *anti* = proti; *Sem* = syn Noemův“⁵ V knize „Co by měl každý vědět o židovství“ se píše, že „*Antisemitismus*“ je *scestný pojem, v nedávných dějinách však propagačně velmi účinný.*“⁶ Přesto, že mezi Semity patří také Arabové, Hebrejci, Aramejci aj., tyto národnostní skupiny nikdy nebyly cílem antisemitských hesel.

Za antisemitismus lze považovat náboženskou, národnostní a rasovou nesnášenlivost projevující se nenávisť vůči Židům, kteří žijí v různých zemích. Je zaměřen nejen na židy, ale i na osoby, které jsou za Židy považovány.

⁴ WISTRICH, Robert S. *Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu*. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.25

⁵ PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN isbn80-7184-164-1.s.82

⁶ BAUMANN, Arnulf. *Co by měl každý vědět o židovství*. Praha: Kalich, 2000. ISBN isbn80-7017-205-3.s.126

Antisemitismus můžeme chápat jako jednu z forem rasismu a vnímáme nejvíce dvě podoby – náboženskou (antijudaismus) a rasovou (antisemitismus). Náboženský antisemitismus je zaměřen proti judaismu – židovskému náboženství, a týká se všech osob, které ho vyznávají bez ohledu na to, zda se jedná o Židy. Oproti tomu cílem rasového antisemitismu jsou všichni lidé, kteří jsou židovského původu.

1.2 Historie a vývoj antisemitismu

Jako první v devatenáctém století, kdo použil označení antisemitismus, je považován okruh berlínských žurnalistů v čele s Wilhelmem Marrem, v létě 1879.⁷ Ale jeho kořeny sahají do dob před dvěma tisíci lety, do dob starověkého Egypta, Babylonu nebo Persie. Kolem roku 1200 př.n.l. obývali Židé Palestinu, která byla strategickým územím. V roce 597 př.n.l. byl Jeruzalém dobyt babylonským králem a Židé ztratili svoji nezávislost. Někteří byli odvezeni do Babylonu, někteří prchli do Egypta a Ti, kteří zůstali v Palestině, byli pod babylonskou nadvládou.⁸ „*V podmínkách cizí nadvlády, resp. života v diaspoře byl stále důležitým zdrojem židovské národní identity judaismus*“.⁹ Nová víra, která povstala z židovského učení měla obrovský vliv na osud Židů, žijících ve vyhnanství po celé Evropě. Po křížové výpravě z roku 1096, kdy křížácká vojska povraždila Židy z Porýní jako Kristovy vrahy a bezvěrce, obvinění z vraždy Krista začalo nabývat hrůzných rozměrů. Přitom Marie, apoštol Pavel i Ježíš byli Židé.

V roce 1215 byl svolán papežem Inocencem III. Čtvrtý lateránský koncil. Papež ho svolal „*na svátek všech svatých (1. listopadu 1215)*“¹⁰ v Římě. Jednalo se o významný ekumenický koncil (všeobecný církevní sněm), který byl reakcí na potřeby a výzvy doby. Řešili „*problémy, které se ... dotýkaly duchovního i ryze*

⁷ KRYL, Miroslav. Rasismus, antisemitismus, holocaust. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN isbn978-80-7239-262-9.s.43

⁸ KRYL, Miroslav. Rasismus, antisemitismus, holocaust. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN isbn978-80-7239-262-9.s.47

⁹ KRYL, Miroslav. Rasismus, antisemitismus, holocaust. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN isbn978-80-7239-262-9.s.47

¹⁰ ANTONÍN, Robert. Čtvrtý lateránský koncil a české země ve 13. a 14. století. Středověk. Praha: NLN, 2020. ISBN isbn978-80-7422-585-7.s.10

světského každodenního života všech obyvatel tehdejšího křesťanského civilizačního okruhu.“¹¹ Kromě dekretů, týkajících se struktury církve a života kněží, „vyzbrojovalo se v boji proti „jinakosti“, ať již byla reprezentována heretiky, Židy či muslimy, kteří se měli stát terčem dalších křížových tažení.“¹² Jedno z nařízení určovalo, jak Židé mají žít v křesťanské společnosti, mají nosit odlišný oblek, aby byli snadno identifikovatelní a musí žít v ghettech. Postoj k Židům v této době byl silně ovlivněn dobovými náboženskými a společenskými pohledy. „Když r. 1348 pustošil Evropu mor, chápali jej křesťané jako trest Boží za to, že ještě neodstranili Židy ze svého středu. Došlo k rozsáhlému vyhnání Židů ze střední Evropy.“¹³ V patnáctém století v katolickém Španělsku bylo vydáno nařízení „čistota krve“, které mělo vliv na pozdější, nacisty vytvořený prvek – biologický antisemitismus. Židé začali být pronásledováni a likvidováni španělskou inkvizicí. Do osmnáctého století se Židům dařilo na území Polska pod ochranou listin svobod. V letech 1648 a 1649 po krveprolití Bohdana Chmelnického proti polské šlechtě byla povražděna třetina až čtvrtina Židů ukrajinskými kozáky. Císař Josef II. zavedl reformy, které se týkaly různých oblastí, včetně práv a postavení židovské komunity. Vydal Toleranční patent, který posiloval náboženskou svobodu a zaručoval určitá práva židovské komunitě. Reformy „zrušily povinnost zvláštního označování na oděvu, povolily bez omezení obchodní činnost, uvolnily dosavadní zákazy podnikat bez omezení a přímo vyzývaly k zakládání továrních provozů. Na druhé straně však nezrušily tzv. numerus clausus, domovské právo omezovaly pouze na místa, kde Židé žili před rokem 1725, a do značné míry zasahovaly do vnitřní autonomní správy.“¹⁴

V roce 1791 francouzské Národní shromáždění zavedlo občanskou rovnoprávnost Židů.¹⁵ Hrabě de Clermont – Tonnerre v roce 1789 pronesl: „Židům jako národu by mělo být vše odepřeno, ovšem jedinci by naopak měli vše dostat

¹¹ ANTONÍN, Robert. Čtvrtý lateránský koncil a české země ve 13. a 14. století. Středověk. Praha: NLN, 2020. ISBN isbn978-80-7422-585-7.s.10

¹² ANTONÍN, Robert. Čtvrtý lateránský koncil a české země ve 13. a 14. století. Středověk. Praha: NLN, 2020. ISBN isbn978-80-7422-585-7.s.10

¹³ BAUMANN, Arnulf. Co by měl každý vědět o židovství. Praha: Kalich, 2000. ISBN isbn80-7017-205-3.s.127

¹⁴ BAUMANN, Arnulf. Co by měl každý vědět o židovství. Praha: Kalich, 2000. ISBN isbn80-7017-205-3.s.167

¹⁵ WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.39

... jestliže s tím nesouhlasí ..., pak jsme nuceni je vyhnat.“¹⁶ Po roce 1848 došlo k reformám a změnám, postupně byla zrušena omezení vůči Židům a v roce 1867 byla přijata Ústava, která měla poskytnout práva a svobody občanům. V průběhu devatenáctého století Židé ve Francii a západní Evropě byli ochotni přistoupit na smlouvu rovnoprávnosti za cenu vzdání se své identity. Získali právo na svobodu a na vzdělání. Dosáhli postupně na všechna státní a občanská práva. „*Svému židovství rozuměli jako náboženství, které není vázáno na žádnou určitou zemi. Tento vývoj se ocitl ve slepé uličce, když po roce 1870 vznikla novodobá forma nenávisť vůči Židům, tzv. „antisemitismu“.*¹⁷ Mnozí z nich si uvědomili, že jim chybí vlastní země. „*Vídeňský žurnalista Theodor Herzl napsal v roce 1896 knihu „Židovský stát“, stala se programovým spisem nového politického hnutí, které dostalo jméno „sionismus“.*¹⁸ Theodor Herzl je považován za zakladatele moderního sionismu, který začal propagovat myšlenku na vytvoření židovského státu, jako odpověď na antisemitismus. Cílem hnutí bylo získat úctu ostatních národů a získat sebeúctu, odtud vzešel první podnět k založení státu Izrael.¹⁹

1.3 Výmarská republika

Výmarská republika vznikla po roce 1918. Na Německo tehdy dolehla porážka v 1. světové válce, abdikace císaře a hrozba revoluce komunistů. Dále Německu hrozilo, že budou muset vyplatit západním spojencům obrovské reparace. Podpisem Versailleské smlouvy pocítili Němci velké ponížení. „*Hrozba ekonomického a politického chaosu mohla jen prospět nepřátelům republiky, zvláště stoupcům národní pravice. Ti Výmarskou republiku jednak proklínali, že podepsala smlouvu, na jejímž základě na sebe Německo bere „válečnou vinu“,*

¹⁶ WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.39

¹⁷ BAUMANN, Arnulf. Co by měl každý vědět o židovství. Praha: Kalich, 2000. ISBN isbn80-7017-205-3.s.32

¹⁸ BAUMANN, Arnulf. Co by měl každý vědět o židovství. Praha: Kalich, 2000. ISBN isbn80-7017-205-3.s.32,35

¹⁹ BAUMANN, Arnulf. Co by měl každý vědět o židovství. Praha: Kalich, 2000. ISBN isbn80-7017-205-3.s.31-35

jednak ji obviňovali ze ztráty podstatné části území, kladli jí za vinu „hanbu“ oslabení armády a nakonec také závislost na zahraničních půjčkách.“²⁰

Ve dvacátých letech žilo v Německu kolem půl milionu Židů. Byli to schopní vydavatelé, novináři, umělci, obchodníci, právníci. Protižidovské nálady po roce 1918 živila mohutná propaganda, kterou šířily völkisch (rasistické) protižidovské organizace. *„Ty Židům dávaly cejch válečných šmelinářů, černých obchodníků, spekulantů na burze a přičítali jim vinu za porážku Německa v první světové válce.“²¹* Ekonomické a politické krize, které byly v letech 1918 -1923 dovedly jejich rozhořčení až k horečnaté nenávisti.

„Tou nejmilitantnější z nejrůznějších völkisch antisemitských sekt a uskupení, které se v poválečných letech v poraženém Německu rychle šířily, byla Národně socialistická německá strana (NSDAP).“²²

1.4 Předpoklady nástupu nacismu

Nástup nacismu v Německu byl komplexní proces ovlivněný mnoha faktory. Několik klíčových předpokladů a faktorů, které přispěly k nástupu nacismu byly např.: porážka v první světové válce, světová ekonomická krize, narůstající antisemitismus, politická nestabilita. Německo bylo po první světové válce vystaveno tvrdým podmínkám Versailleské smlouvy, která uvalila těžké reparace, územní ztráty a omezení vojenské síly. To vyvolalo pocit národního ponížení. Versailleskou smlouvou, uzavřenou v roce 1919, byla Německu uložena válečná reparace 132 miliard zlatých marek, což bylo pro zemi nemožné. V poválečném období bylo Německo postiženo politickou roztržičností a nestabilitou, potýkalo se s ekonomickým kolapsem, hyperinflací a nezaměstnaností. Tato nejistota a nestabilita způsobovala nespokojenost vůči existujícímu politickému systému. Vznikaly různé politické strany s rozdílnými cíli, což znesnadňovalo vytvoření silné

²⁰ WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.55

²¹ WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.56

²² WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.58

a stabilní vlády. Rozšíření komunistické revoluce v Rusku vytvářelo obavy u německé střední třídy. Někteří se obraceli k nacistům jako k protikomunistické síle, která měla potenciál zastavit komunistický vliv.

Vývoj Výmarské republiky, demokratického systému založeného po první světové válce, byl poznamenán politickými intrikami, nestabilitou a neúspěchy. Nedostatečná schopnost řešit problémy země posilovala kritiku demokracie a otevřela prostor pro autoritářská řešení.

1.5 Antisemitismus v nacistické ideologii

Židé po staletí vzbuzovali v představách lidstva nežidovského původu a vyznání nesmyslné představy. *„Jejich náboženské podloží se úplně neztratilo, ale zejména během 19. století se přetavilo do sociálních vztahů, společenského a politického života. Moderní antisemitismus se zrodil především v Německu.“*²³ Židé byli spojováni s liberalismem, který přinesl změny nejen v sociální sféře, ale i v průmyslovém rozvoji. Pro drobné výrobce a obchodníky ve městech znamenal rozmach průmyslu konec cechovních stanov, které jim dávaly jistotu a ochranu. Židé byli v Německu osvobozeni od různých omezení a otevřely se jim nové možnosti jak v osobním, tak v profesním životě. Současně Německo procházelo velmi rychlou proměnou na rozdíl od jiných evropských států. *„Ostatně i mladý Marx se nechal strhnout k výroku, že peníze jsou tím žárlivým bohem Izraele, který nestrpí vedle sebe boha jiného, protože prý, emancipace židů ve svém konečném významu je emancipací lidstva od židovství.“*²⁴

Antisemitismus hrál zásadní roli v nacistické ideologii a byl jedním z hlavních faktorů, které vedly k holocaustu, systematickému vyvražďování šesti milionů Židů během druhé světové války. Antisemitismus zahrnoval nenávisť, diskriminaci a pronásledování Židů na základě jejich etnického původu a náboženství. Nacisté rozšířili několik antisemitských mýtů, které způsobily šíření nenávisti a posílily nacistickou ideologii. Mezi tyto mýty patřilo tvrzení, že Židé jsou

²³ KRYL, Miroslav. Rasismus, antisemitismus, holocaust. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN isbn978-80-7414-389-2.s.97

²⁴ KRYL, Miroslav. Rasismus, antisemitismus, holocaust. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN isbn978-80-7414-389-2.s.98

odpovědni za ekonomické problémy, společenskou nestabilitu a další potíže. Nacisté také tvrdili, že Židé jsou „rasově nižší“ a ohrožují „čistotu“ a „nadřazenost“ árijské rasy. Adolf Hitler a jeho spolupracovníci věřili, že Židé by měli být vyhubeni, aby byla dosažena „konečná řešení židovské otázky“. Toto „konečné řešení“ se stalo genocidním programem, který zahrnoval koncentrační tábory, vyhlazovací tábory a hromadné vraždění Židů pomocí plynových komor a jiných metod.

Holokaust je jednou z nejstrašnějších epizod v dějinách a zanechal trvalý otisk na světovém povědomí. Německý nacismus, jehož součástí byl extrémní antisemitismus, byl poražen spojeneckými silami během druhé světové války. Po válce byla zakládána mnohá usnesení a dohody, které měly odsoudit válečné zločiny a zabránit budoucímu vzestupu podobných hnutí. Antisemitismus však bohužel nezmizel po skončení války a stále přetrvává v různých částech světa. Mezinárodní společenství pracuje na boji proti tomuto jevu a na podporování tolerance, porozumění a respektu mezi různými etnickými a náboženskými skupinami. Vědomí, „že jestliže „se to mohlo stát v takovém velkém měřítku někde stát, pak se to může stát kdekoli.“²⁵

1.6 NSDAP

Bavorsko bylo živnou půdou pro řadu radikálních skupin. Jedna z nich byla vlastenecká organizace Thule, založená v Mnichově a která podporovala pangermánské a antisemitské myšlenky. Jejím předním členem byl dramatik a básník Dietrich Eckart, který měl v budoucnu spalující vliv na tehdy třicetiletého Adolfa Hitlera. Eckart byl stoupencem politické skupiny, která si říkala Německá dělnická strana „(*Deutsche Arbeiterpartei, DAP*)“²⁶, později přejmenovaná na Nacionálněsocialistickou německou dělnickou stranu „(*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP*)“²⁷, známou jako nacistická strana. Obě tyto

²⁵ BAUMAN, Zygmunt. *Modernita a holocaust. Post* (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.s.43

²⁶ BEDÜRFTIG, Friedemann. *Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor)*. Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.293

²⁷ BEDÜRFTIG, Friedemann. *Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor)*. Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.278

organizace byly propojeny a díky této vazbě si Eckart vytvořil zvláštní pouto s Hitlerem. Nejen tato strana, ale i ostatní skupiny se držely jednoho scénáře: Německo prohrálo díky Židům, Židé dali podnět k vypuknutí revoluce.

Na schůzi Německé dělnické strany si Hitlera všiml její předseda, Anton Drexler. V Hitlerovi poznal schopnost vyjadřování a přesvědčivosti a roce 1921 se Hitler stal hlavou nacistické strany, již přejmenované na NSDAP. Hitler kázal o svém antisemitském světovém názoru, prohlašoval, „že *„řešení židovské otázky je pro nacionální socialisty otázkou ústřední“*, a že *nacisté ji budou moct „vyřešit“ pouze použitím „hrubé síly“*²⁸

Hitler byl vynikající řečník a přilákal do strany další členy, kteří ho následovali a stali se vůdčími osobnostmi nacistického hnutí. Strana se dostala k moci na počátku 30. let a v roce 1933 se Hitler stal německým kancléřem. *„U dvou oken říšského kancléřství stáli dva vzájemně si tak nepodobní lidé: Paul von Hindenburg a Adolf Hitler. Muž, o kterém prezident ... s pohrdáním hovořil jako o rakouském kaprálovi, byl dnes tímtež prezidentem uveden do nejvyššího výkonného úřadu v zemi. Myslel Hindenburg na to, co bude dál? Nemohla ho k této úvaze přivést třeba již jen slova populární nacistické písně ... Dnes náleží nám Německo, zítra to bude celý svět.“*²⁹

Nástup NSDAP k moci a následná kontrola nad německou vládou sehrály klíčovou roli ve vedení druhé světové války a holokaustu. NSDAP zavedla politiku, která vedla k pronásledování a genocidě různých skupin, zejména Židů, během holokaustu. Militaristická rozpínavost strany a agresivní zahraniční politika nakonec vedly k vypuknutí druhé světové války v roce 1939. Válka měla zničující důsledky pro mnoho zemí a vyústila v rozsáhlé ztráty na životech a zkázu.

²⁸ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.28

²⁹ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epoque, c2005. ISBN isbn80--86328-79-1.s.26-27

2. Adolf Hitler a jeho cesta k moci

Adolf Hitler se narodil 20. dubna 1889 v rakouském Braunau am Inn. V roce 1907 se přestěhoval do Vídně, aby se tu věnoval umělecké kariéře, ale čelil odmítnutí a chudobě. V této nelehké době se u mladého Adolfa začaly rozvíjet antisemitské a nacionalistické názory. Jeho kariéra a cesta k moci byla ovlivněna řadou okolností. Stal se vůdcem Nacionálně socialistické německé dělnické strany, do které vstoupil v roce 1919. Po první světové válce bylo Německo ve stavu politické a ekonomické nestability a mezi lidmi vládla nespokojenost, ovlivněná následky Versailleské smlouvy. Velká celosvětová hospodářská krize vedla k nezaměstnanosti a chudobě. Hitler byl výborný řečník a charismatický manipulátor. Dokázal využít rozpoležení a nejistotu mezi Němci v šíření antisemitských myšlenek vůči Židům. Jeho schopnost oslovit masy a nabídnout jim řešení přispěla k jeho velké popularitě.

Ve 30. letech 20. století zažívala NSDAP výrazný vzestup v německé politice. Když se v září 1930 stala druhou nejmočnější stranou Německa, „došlo k zesíleným kontaktům mezi národními socialisty a podnikateli.“³⁰ Příčinou rozdílných názorů bylo to, že kromě financování národních socialistů, průmyslníci finančně podporovali i jiné strany z důvodu, že by se NSDAP dostala do vlády. „Hitler si byl přirozeně vědom té skutečnosti, že proti masívnímu odporu podnikatelů by se mu jen velmi těžko podařilo dostat se k moci“³¹ a proto využil politických manévrů, aby získal podporu od průmyslníků, vojáků a konzervativních politiků. „Nicméně tyto dary byly z členských příspěvků, ze vstupného při volebních shromážděních a z jiných akcí. NSDAP se financovala především sama. Důležitější než peníze od velkopřemyslu byl fanatismus, připravenost k obětem, idealismus a fantazie členů strany.“³²

³⁰ ZITELMANN, Rainer. Adolf Hitler a jeho cesta k moci. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.s.49

³¹ ZITELMANN, Rainer. Adolf Hitler a jeho cesta k moci. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.s.50

³² ZITELMANN, Rainer. Adolf Hitler a jeho cesta k moci. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.s.49

„Rok 1932 přinesl dramatické vyhocení hospodářské a politické krize. Tvořila bezpochyby živnou půdu pro účinnost národněsocialistické propagandy.“³³

V lednu 1932 byly v Německu prezidentské volby. Adolf Hitler neúspěšně kandidoval proti tehdejšímu prezidentovi. Hitlerův výsledek v prezidentských volbách nebyl dostatečně silný, ale jeho strana, NSDAP nadále získávala podporu v parlamentních volbách. V červenci 1932 NSDAP vyhrála volby do říšského sněmu, což bylo důležité pro Hitlerovo postavení v německé politice. Přesto, že Hitler nebyl prezidentem, začínal být stále vlivnějším hráčem na politické scéně. O rok později, v lednu 1933, byl jmenován kancléřem až poté, co prezident Paul von Hindenburg, který měl pravomoc jmenovat kancléře, souhlasil a tím začalo období nacistické vlády v Německu.

2.1 Vídeňské období

Na vídeňská léta mladý Hitler vzpomíná, jako na nejsmutnější období svého života. Přesto, že byl nadaný malíř a jeho snem bylo studovat Všeobecnou malířskou školu na Akademii ve Vídni, nepřijali ho. Do Vídně odjel po smrti matky a poznal, že život je velice tvrdý. *„V této době se mi otevřely oči na dvě nebezpečí, která jsem před tím podle jména sotva znal, v žádném případě ne v jejich nejstrašnějším významu pro existenci německého lidu: marxismus a židovství.“³⁴* Živil se zde jako pomocný dělník a později jako drobný kreslíř a po práci se věnoval studiu. Jeho jediným přítelem byly knihy a občas navštěvoval Operu. *„V této době se utvářel můj obraz světa a světový názor, který se stal žulovým fundamentem mého dnešního jednání. Jen málo jsem se potřeboval doučit k tomu, co jsem si kdysi vytvořil, měnit jsem nemusel nic. Naopak.“³⁵* Kromě lásky k hudbě a architektuře, se začal zajímat o sociální otázku a také politiku, což pokládal za

³³ ZITELMANN, Rainer. Adolf Hitler a jeho cesta k moci. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.s.51

³⁴ HITLER, Adolf. Můj boj: dva svazky v jednom. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.a.23

³⁵ HITLER, Adolf. Můj boj: dva svazky v jednom. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.s.24

samozřejmost. Na stavbě se poprvé setkal se sociálnědemokratickou stranou, jejíž boj o zlepšení životních podmínek dělníků mu byl sympatický. „*Co mne nejvíc odrazovalo, byl její nepřátelský postoj k boji o zachování německví, to ubohé ucházení se o přízeň slovanských „soudruhů“, kteří tyto námluvy přijímali, pokud byly spojeny s praktickými ústupky.*“³⁶ Hitler jejich politiku nesdílel a vystupoval proti nim. Během let jeho pozorování a studování jejich tisku došel k názoru, že „*Psychika širokých mas není přístupná polovičatosti a slabosti.*“³⁷ Dospěl k tomu, že teror v jakékoliv situaci bude úspěšný, pokud proti němu nevystoupí stejně silný soupeř.

2.2 Počátek Hitlerova antisemitismu

„*Ze slabého světoobčana jsem se stal fanatickým antisemitou*“³⁸ napsal o sobě Adolf Hitler ve knize *Mein Kampf*, ale na to období mají historici rozličné názory, protože Hitler během první světové války žádným antisemitou nebyl. V srpnu 1914 se přihlásil jako válečný dobrovolník k bavorské armádě. Za statečnost byl i vyznamenán, v roce 1918 se dostal do lazaretu v Pasewalku po otravě plynem. Zde se k němu donesly zprávy o abdikaci císaře a vyhlášení republiky, což v něm vyvolalo hluboké zklamání. Proč bojoval čtyři roky za vítězství Německa? Později se nechal slyšet, že porážku nesl těžce, avšak pád monarchie ho nechával chladným.³⁹

Hitlerův názor na Židy významně ovlivnil kromě jiných německý skladatel Richard Wagner, jehož opery znal nazpaměť, z nichž nejvíce oceňoval *Tristana a Isoldu*. Wagnerova hudba a spisy měly významný vliv na Hitlera, který viděl

³⁶ HITLER, Adolf. *Můj boj: dva svazky v jednom*. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.s.35

³⁷ HITLER, Adolf. *Můj boj: dva svazky v jednom*. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.s.38

³⁸ HITLER, Adolf. *Můj boj: dva svazky v jednom*. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.s.47

³⁹ ZITELMANN, Rainer. *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.s.17

Wagnera jako kulturní ikonu a představitele germánského dědictví. Kromě Wagnera obdivoval George Schönerera, který o antisemitismu v roce 1885 prohlásil, že je „tím hlavním pilířem ryzí lidové mentality, a tudíž tím největším úspěchem tohoto století.“⁴⁰ Jeho radikální antisemitismus, založený na krvi a rase, Hitlera velmi silně ovlivnil a „přijal jeho nenávisť vůči „židovskému tisku“ a proti „Židy ovládané sociální demokracii“⁴¹ Od tohoto pangermánského vůdce také převzal německý pozdrav Heil. Hitler choval sympatie ke starostovi Vídně Karlu Lügerovi pro jeho protižidovské postoje a jeho schopnost získání politické podpory. Dokázal získat na svou stranu církve a střední stavy. Naučil se od něj, jak antisemitismus využít k mobilizaci davů, ale podle Hitlera byl málo radikální. „Lügerův katolický antisemitismus stále nabízel Židům únikovou cestu skrze pokřtění“⁴².

„Hitler srovnával oba vůdce dvou velikých hnutí politických, křesťansko-sociálního vůdce Luegra a Schönerera, vůdce Všeněmců.“⁴³

2.3 Mnichovský puč

Rok 1923 byl ve znamení politických neklidů a společenských změn v poválečném Německu. Těžký průmysl se potýkal s nedostatkem objednávek, což mělo negativní vliv na poměry obyvatel. Devalvace marky prohlubovala chudobu dělnické tříd. V Porýní, Sasku a Hamburku 22. října 1923 došlo k ozbrojenému povstání. „Na druhém společenském pólu se dokončovala konsolidace pravicových sil, jejichž oporou byla armáda a paramilitární organizace, které podle vzoru italských fašistů usilovaly o zničení parlamentního demokratického systému jakož i vypořádání se s levicí“.⁴⁴ Podporu jim vyjadřovali

⁴⁰ WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.60

⁴¹ WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.60

⁴² WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.s.61

⁴³ BAUER, František. Hitlerův Můj boj očima historiků. Praha: Univers, 1994. ISBN isbn80-901525-1-1.s.46

⁴⁴ GRÜNBERG, Karol. Adolf Hitler: životopis Führera. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.s.34

kromě továrníků a bankéřů také junkeři, na jejichž území žili členové tzv. freikopsu, což byl název pro krajně pravicové polovojskové organizace. Desítky paramilitantních organizací se zabývalo vojenským výcvikem, například Německý svaz důstojníků (Deutscher Offizierbund), Národní spolek německých důstojníků (Nationalverband Deutscher Offiziere), ale i mnoho studentských sdružení. Početné byly ve Východním Prusku a na jihu státu, především v Mnichově.

V září po jednání Hitlera s generálem Erichem Ludendorffem vznikl z několika organizací společný blok Deutscher Kampfbund (Německý bojový svaz) do jehož čela se postavil Adolf Hitler. Jeho rivalem byl vrchní komisař Bavorska Gustav von Kahr, který se sám jmenoval do funkce. Jejich názory na osamostatnění Bavorska se lišily. V Bavorsku na podzim 1923 stále více sílil separatismus. V té době prezident Ebert vyhlásil na celém území výjimečný stav.⁴⁵

8. listopadu 1923 se Hitler pokusil o uchvácení moci v Německu, známý jako Mnichovský nebo Pivní puč. V Měšťanském pivovaru na předměstí Mnichova se konala veřejná se konala veřejná schůze nejvyšších bavorských představitelů, v čele s generálním státním komisařem Gustavem von Kahrem, generálem Otto von Lossowem a policejním plukovníkem Hansem von Seisserem. Kahr začal se svým projevem, když Hitler se svými jednotkami SA obklíčil pivovar a vtrhl dovnitř. Pozornost si zjednal výstřelem z revolveru a oznámil: „*Národní revoluce vypukla. Sál je obsazen šesti sty těžce vyzbrojenými muži. Pokud nebude okamžitě klid, bude na galérii nasazen kulomet. Bavorská vláda je sesazena, je vytvořena provizorní říšská vláda*“.⁴⁶ Kahr, Lossow a Seisser pod vlivem úspěšného útoku vydali určitá prohlášení. Po svém propuštění je odvolali, jelikož zjistili, že nebyla splněna a prohlásili, že ke všemu byli donuceni. Hitler chtěl přes korunního prince Rupprechta vyjednat smír, ale generál Ludendorff zorganizoval 9. listopadu demonstrační pochod napříč Mnichovem. Tisíce zfanatizovaných příznivců Hitlera bylo zastaveno až zásahem policie a vojáky. Bylo zabito devatenáct lidí, z toho tři

⁴⁵ GRÜNBERG, Karol. Adolf Hitler: životopis Führera. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.s.36-37

⁴⁶ ZITELMANN, Rainer. Adolf Hitler a jeho cesta k moci. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.s.23

policisté. „Hitlerova „národní revoluce“ byla žalostně poražena, a to ještě dřív, než vůbec mohla správně začít.“⁴⁷

I když Mnichovský puč byl neúspěšný, měl vliv na politický vývoj v Německu. Událost překvapivě posílila popularitu Hitlera a jeho strany, ačkoliv jejich pokus o převrat selhal. Hitler byl odsouzen na pět let do vězení, la již po devíti měsících byl podmíněčně propuštěn. Dobu svého uvěznění využil k napsání své autobiografie Mein Kampf, kde popisuje svoji ideologii a svůj světový názor.

⁴⁷ ZITELMANN, Rainer. Adolf Hitler a jeho cesta k moci. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.s.24

3. Hitler kancléřem

Hitlerův vzestup k moci byl postaven na charismatu, populistickém řečnictví a antisemitských, nacionalistických ideologiích. Adolf Hitler, vůdce Národně socialistické německé dělnické strany, která vyhrála volby v roce 1932, byl jmenován kancléřem Německa 30. ledna 1933 prezidentem Paulem von Hindenburgem. „*Při audienci složil nový kancléř přísahu platné ústavě:*

„Zasvětim všechny své síly pro dobro německého národa. Budu bdít nad ústavou a právy německého národa, vykonávat svědomitě své závazky a rovněž své úkoly budu plnit bez zřetele na stranickou příslušnost a spravedlivě pro každého.“ Text přísahy zavazoval každého kancléře, aby zachovával základní práva občanů, garantovaná ústavou. Týkalo se to především paragrafů 109 - o rovnosti všech Němců před zákonem; 114 - zabezpečení osobní svobody; 115 - nedotknutelnosti obydlí; 117 - listovního tajemství; 118 - svobody přesvědčení; rovněž i paragrafu 102 - nezávislosti soudců podřízených jedině zákonům.“⁴⁸

Jmenování Hitlera znamenalo zlom v německých dějinách, který vedl k nastolení nacionalistického režimu a na konec přispěl k vypuknutí druhé světové války. Poté, co se Hitler stal kancléřem, rychle upevnil svou moc pomocí politické manipulace, propagandy a represe. 27. února 1933 byl podpálen Reichstag (Říšský sněm) a den nato byl vyhlášen dekret o požáru Reichstagu, který umožňoval zásahy proti politickým opozicím v zemi. Tím byla omezena občanská práva a svoboda. „*Jako nejslabším momentem byla již před válkou rozpoznána instituce, která měla ztělesňovat sílu říše: parlament, říšský sněm. Zbabělost a nezodpovědnost se zde družili naprosto dokonalým způsobem.“⁴⁹* Dne 23. března 1933 byl v Německu přijat zákon o plných mocích (Ermächtigungsgesetz), který umožnil Hitlerovi „*právo vyhlásit zákony odporující ústavě a současně zbavit Reichstag svrchované moci.“⁵⁰* Tento zákon byl klíčovým krokem k posílení moci

⁴⁸ GRÜNBERG, Karol. Adolf Hitler: životopis Führera. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.s.81-82

⁴⁹ HITLER, Adolf. Můj boj: dva svazky v jednom. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkřác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.s.196

⁵⁰ GRÜNBERG, Karol. Adolf Hitler: životopis Führera. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.s.88

Adolfa Hitlera a nacistické strany. Jeho schválení bylo závažným zlomem v německé historii a byl součástí procesu, který vedl k nastolení nacistického režimu.

3.1 Nástroje nacistické represe

Po nástupu Hitlera k moci, byl státní aparát v Německu v období 1933-1945 zásadně ovlivněn nacistickým režimem pod vedením Adolfa Hitlera. Nacisté, kteří převzali moc po Hitlerově jmenování říšským kancléřem v lednu 1933, provedli řadu změn a soustředili politickou moc ve prospěch nacistické strany NSDAP a Hitlera samotného. Nacistické Německo vytvářelo silné bezpečnostní struktury, které měly za úkol potlačovat odpor a udržovat kontrolu nad obyvatelstvem. Tyto organizace hrály klíčovou roli v perzekuci politických odpůrců, rasové diskriminaci a provádění válečných zločinů během 2. světové války. Patřila sem například NSDAP, SS Schutzstaffeln nebo Gestapo. Celkově byl mocenský aparát Třetí říše složitý, hierarchicky uspořádaný, s centrální kontrolou nad politikou, ekonomikou, armádou, policií a propagandou, v rukou vůdce, Adolfa Hitlera.

SS (Schutzstaffeln) byla původně speciální jednotka NSDAP, vedená Heinrichem Himmlerem, která prvotně vznikla jako elitní stráž pro ochranu Hitlera a dalších politických vůdců. Postupem času se SS staly mocnou, a její rozsáhlý komplex organizací zahrnoval bezpečnostní a tajné služby a měly mimořádný vliv na bezpečnostní aparát. SS sehrály klíčovou roli při provádění holokaustu a byly zapojeny do mnoha válečných zločinů.

SD (Sicherheitsdienst) byla zpravodajská služba, původně vytvořená pro kontrolu členů strany a zajištění SS významného postavení ve stranickém aparátu. Později se stala *„informačním a výzkumným střediskem tajné státní policie, gestapa. Byl to první krok na cestě, která teprve v září 1939 vyvrcholila splynutím SS a policie.“*⁵¹ *„V roce 1934, kdy se Eichmann úspěšně ucházel o místo, byl SD ještě relativně novým oddělením SS, který před dvěma lety založil Himmler jako zpravodajskou službu strany a jejíž v té době vedl Reinhard Heydrich, někdejší*

⁵¹ ARENDT, Hannah. Eichmann v Jeruzalémě: zpráva a banalita zla. Souvislosti (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN isbn80-204-0549-6.s.52

důstojník námořní kontrašpionáže. Ten se později stal, podle slov Geralda Reitlingera „hlavním inženýrem konečného řešení.“⁵²

Gestapo (Geheime Staatspolizei) byla státní tajná policie, kterou vedl Heinrich Himmler. Byla zodpovědná za potlačování odporu, sledování opozice a perzekuci Židů a dalších skupin považovaných za nepřátelské nacistickému režimu. Měla široké pravomoci a byla známá svou brutalitou. V roce 1934 se stal velitelem gestapa Reinhard Heydrich a po jeho vedením *„se dále rozšiřovalo, jeho kompetence rostly a jeho působení se stále víc vzdalovalo jakékoli soudní kontrole.“⁵³*

Hitlerjugend (Hitlerova mládež) byla mládežnická organizace založená 1922, ale stala se významnou až po nástupu Adolfa Hitlera k moci. Sloužila jako nástroj k indoktrinaci mladých lidí do nacistické ideologie a podpora Hitlerova režimu. Mladí lidé měli povinnost se zapojit do organizace a jejich členství bylo považováno za důležitý prvek nacistické propagandy. Hlavním cílem Hitlerjugend bylo vychovat mladé Němce podle nacistických ideálů, formovat jejich myšlení a loajalitu vůči nacistickému režimu. *„Chci mládež násilnickou, panovačnou, nebojácnou a krutou. Tím vším musí mládež být. Musí snášet bolest. Nesmí na ní být nic slabošského a jemného.“⁵⁴* Důraz na militarismus a fanatismus přispěl k negativnímu obrazu této organizace v poválečném období.

SA (Sturmabteilung) byla polovojenská organizace v nacistickém Německu, které se přezdívalo „hnědé košile“ podle uniformy. Byla významnou v době Hitlerova vzestupu k moci, ale její vliv se zmenšil po „noci dlouhých nožů“ v roce 1934, kdy mnoho jejich důstojníků včetně jejich velitele Ernsta Röhma bylo zabito.⁵⁵

⁵² ARENDT, Hannah. Eichmann v Jeruzalémě: zpráva a banalita zla. Souvislosti (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN isbn80-204-0549-6.s.52

⁵³ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.138

⁵⁴ KNOPP, Guido. Hitlerova mládež: ztracená generace. Přeložil Milan CHURÁŇ. V Praze: Ikar, 2003. ISBN isbn80-249-0276-1.s.148

⁵⁵ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.439-440

3.2 Norimberské zákony

2. srpna 1934 zemřel prezident Paul von Hindenburg a Hitler se stal hlavou státu. Jeho smrt mu umožnila sjednotit pozice prezidenta a říšského kancléře a tím vytvořit nový úřad říšského prezidenta. Získal tím mimořádnou moc v nacistickém Německu. Hitlerovi musel „každý příslušník ozbrojených sil a státní zaměstnanec osobně složit přísahu věrnosti.“⁵⁶ Hitler prezentoval, že nebude podporovat intenzitu síly koncentračních táborů v Německu a na jaře 1934 propustil několik tisíc vězňů. Tuto akci později Himmler označil jako jednu z největších politických omylů, protože ve věznicích bylo několikanásobně více vězňů než v koncentračních táborech. Nacisté německým Židům omezovali jejich práva a byl na ně vyvíjen nátlak, aby odešli ze země. 25. srpna 1933 byla uzavřena dohoda o přesunu Židů do Palestiny pojmenovaná Ha'avara. Dohoda jim umožnila za své peníze nakoupit vybavení německé výroby, které by se odvezlo do Palestiny, kde by Židé, kteří emigrují ho zpeněžili a získali tak finanční prostředky zpět. Tato úmluva vyvolala spory. „Prezident amerického židovského kongresu Stephen Wise dohodu odsoudil. Domníval se, že její uzavření poškozuje vyhlídky na mezinárodní bojkot německého zboží a v podstatě se rovná tajnému spřeženectví s Hitlerem. Přínos dohody byl však pro německé Židy natolik velký, že dohoda zůstala v platnosti až do vypuknutí války.“⁵⁷ Hitler vůbec nebyl stoupencem toho, aby Židé měli svůj vlastní stát a velmi špatně snášel kritiku ze zahraničí, která se týkala pronásledování Židů. Přesto, že jeho nenávisť k Židům byla neměnná, zneklidňovaly ho útoky nacistických jednotlivců vůči nim. „Židovskou otázku má řešit říšská vláda“, nikoli místní horké hlavy.“⁵⁸

„Koncem července prohlásil ministr vnitra Wilhelm Frick, že se připravují právní předpisy, jež zakazují uzavírání sňatků mezi Židy a Nežidy.“⁵⁹

⁵⁶ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.97

⁵⁷ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.98

⁵⁸ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.99

⁵⁹ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.100

Norimberské zákony, známé také jako Norimberské rasové zákony, byly sérií antisemitských a rasově diskriminačních právních opatření, které byly přijaty nacistickým Německem 15. září 1935. Zákony nesly název podle Norimberku, kde nacisté uspořádali stranické shromáždění. Důvodem pro přijetí Norimberských zákonů bylo dosažení rasové čistoty a oddělení německého a židovského obyvatelstva. Zákony definovaly, kdo byl považován za Žida a omezily jejich práva a občanskou svobodu.

Zákon o „říšském občanství“ odňal Židům německé občanství a zbavil je všech občanských práv. Židé byli považováni pouze za státní příslušníky. Zákon o „ochraně německé krve a německé cti“ zakazoval sňatky a sexuální vztahy mezi Židy a Němci, tímto znemožňoval míšení ras. Také zakazoval zaměstnávání státních příslušnic německé krve mladších 45 let ve službách židovských rodin. *„Výsledkem každého křížení rasy je tedy, krátce řečeno následující: a) úpadek úrovně vyšší rasy, b) tělesný a duševní úbytek, a tím začátek pozvolného, ale jistého chřadnutí.“*⁶⁰

Tyto zákony byly prvním krokem k segregaci a následné perzekuci židovského obyvatelstva v nacistickém Německu. Vedly k postupné izolaci, zbavování majetku a nakonec k holokaustu, během kterého byly miliony Židů systematicky vyvražděny nacistickým režimem během druhé světové války. Norimberské zákony jsou tragickým příkladem toho, kam může dovést rasová diskriminace a nenávisť. Byly mezinárodně odsouzeny jako hrubé porušení lidských práv. Po druhé světové válce byli nacističtí vůdci souzeni v Norimberském procesu za válečné zločiny, zločiny proti lidstvi.⁶¹

⁶⁰ HITLER, Adolf. Můj boj: dva svazky v jednom. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.s.208

⁶¹ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.104-105

3.3 „Křišťálová noc“

„V říjnu 1938 asi 17 000 polských židů žijících v Německu bylo zbaveno polského občanství cynickým opatřením polské vlády“⁶² Bylo jim oznámeno, že nemají platné pasy. Pod vedením Reinharda Heydricha byli Židé naloženi do vlaků a nákladních aut a odvezeni na polskou hranici. Pod fyzickým násilím byli nuceni přejít do Polska, což mnozí nezvládli a zemřeli cestou. Mezi deportovanými byla i rodina ševce Sendela Grynszpana, který napsal svému synovi do Paříže, kde studoval. Mladý Herschel se rozhodl pomstít svou rodinu za deportaci a 7. listopadu ráno si opatřil pistoli, s níže se vydal na německé velvyslanectví v Paříži. Cílem jeho pomsty se měl stát německý velvyslanec, hrabě Johannes von Welszek. „V tom okamžiku se Welczek vracel na vyslanectví z ranní procházky. Herschel neměl ponětí, jak jeho oběť vypadá, tak přišel k von Welczekovi a ptal se, kde by mohl najít německého vyslance. Von Welczek jako profesionální diplomat vycítil, že není řádně dodržován protokol. Neřekl Herschelovi: já jsem německý vyslanec“⁶³ a poslal ho, aby se zeptal nějakého úředníka. Herschel se dostal k mladšímu poradci Ernstu vom Rathovi, jehož úkolem bylo přijímat návštěvníky na vyslanectví. Mezitím se mladík rozhodl, že zabije jakéhokoliv Němce z úřadu a vážně vom Ratha zranil dvěma výstřely. Ernst vom Rath přes veškerou péči svému zranění podlehl 9. listopadu 1938, v den, kdy Hitler a jeho nejbližší oslavovali výročí Mnichovského puče z roku 1923. Atentát na německého diplomata byl využit jako záminka k sérii brutálních útoků na židovské synagogy, domy a byty a napadení židovské komunity v Německu. „Název *Kristallnacht* (doslova křišťálová noc) dostaly události, které se staly v noci z 9. na 10. kvůli obrovskému množství skla, které bylo rozbito.“⁶⁴ Tato krutá událost byla součástí systematické perzekuce židovského obyvatelstva nacistickým režimem. Mnoho Židů bylo během těchto útoků zraněno nebo zavražděno, mnoho jich bylo zatčeno

⁶² GRABER, G. S. Historie SS. Přeložil Václav PAUER, přeložil Jaroslava PAUEROVÁ. Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN isbn978-80-2061536-7.s.136

⁶³ GRABER, G. S. Historie SS. Přeložil Václav PAUER, přeložil Jaroslava PAUEROVÁ. Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN isbn978-80-2061536-7.s.137

⁶⁴ GRABER, G. S. Historie SS. Přeložil Václav PAUER, přeložil Jaroslava PAUEROVÁ. Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN isbn978-80-2061536-7.s.139

a odvezeno do koncentračních táborů. Křišťálová noc je považována za předzvěst holokaustu, který následoval během druhé světové války.

„Hitler věděl už v roce 1919, že má v úmyslu zlikvidovat židy v Evropě. A Himmler věděl od prvních dnů v SS, že má jednat jako výkonná paže této likvidace.⁶⁵ G. S. Graber ve své knize Historie SS píše, že odpovědnost nese polská vláda, která Židy zbavila občanství a tím zneplatnila jejich pasy. „Pokud se týká historie SS, její aktivity byly v křišťálové noci klíčové. Ačkoli obviňující prst ukazuje často na Goebbelse, jehož radikální antisemitismus se často uváděl jako důvod pro tento čin odvety, systematická noc teroru se nemohla konat bez technického vybavení policejního státu. A v tomto policejním státě Himmlerovy a Heydrichovy schutzstaffeln hrály hlavní úlohu.“⁶⁶

3.4 Konference ve Wannsee

Dne 11. prosince 1941 Německo vyhlásilo válku Americe. Hitler osočil prezidenta Franklina D. Roosevelta, že nese vinu za vstup Polska do války. *„Hitler se především domníval, že Roosevelta ovládají Židé. Ve svém projevu před říšským sněmem ze dne 11. prosince 1941 prohlásil, že za Rooseveltovým rozhodnutím podpořit Británii a postavit se Německu stojí onen „věčný Žid“.“⁶⁷* Den nato se Hitler sešel se svými nejbližšími. Joseph Goebbels si ze schůze poznamenal *„Pokud jde o židovskou otázku, je Vůdce rozhodnut vyčistit vzduch. Prorokoval Židům, že pokud přivedí další světovou válku, zakusí vlastní vyhlazení“⁶⁸* Vstupem Ameriky do války prohlásil Hitler válku jako světovou a vyhlazení Židů jako neodvratné.

Jeden z vysoce postavených nacistů Hans Frank řekl *„Jako starý socialista musím říct, že kdyby židovská chátka v Evropě válku přežila, zatímco my bychom*

⁶⁵ GRABER, G. S. Historie SS. Přeložil Václav PAUER, přeložil Jaroslava PAUEROVÁ. Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN isbn978-80-2061536-7.s.144

⁶⁶ GRABER, G. S. Historie SS. Přeložil Václav PAUER, přeložil Jaroslava PAUEROVÁ. Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN isbn978-80-2061536-7.s.144-145

⁶⁷ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.

⁶⁸ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.251

*obětovali svou nejlepší krev za zachování Evropy, pak by tato válka představovala jen částečný úspěch. Co se týče Židů, budu tedy operovat s předpokladem, že zmizí.*⁶⁹ Židy obviňovali už jen z toho, že dýchají, že se vůbec narodili.

První vyhlazovací tábor byl zřízen v polském Chelmnu v prosinci 1941, kam byli deportováni nejen Židé, ale i lidé, kteří vybočovali z „normálu“, například cikáni. Zde byly poprvé využity tzv. plynové dodávky k hromadnému vyvražďování lidí, kde výfukové plyny byly zavedeny do přepravních prostor. V Chelmnu bylo zavražděno mnoho lidí, nacisté zamýšleli vyhladit celou židovskou populaci a k tomu *„potřebovali velkou koordinovanou akci vycházející z nejvyšších míst státu. A 20. ledna 1942, čtyři dny poté, co do Chelmu dorazili první Židé z lodžského ghetta, se ve Wannsee na předměstí Berlína konala schůzka, jež byla podle mnohých svolána právě za tímto účelem.*⁷⁰ Projednávalo se zde sjednocení postupů a definice rolí jednotlivých nacistických úřadů a organizací, které byly zapojeny do tohoto genocidního plánu. *„Zpočátku se diskutovalo o „složitých právních otázkách“: Jak například přistupovat k polovičním či čtvrtinovým Židům? Mají být likvidováni, nebo jenom sterilizováni? Následovala otevřená rozprava o „různých způsobech možného řešení problému“, jinými slovy, diskutovalo se o různých metodách zabíjení. I zde „si účastníci konference ve všem notovali.“*⁷¹ Konečný verdikt zněl, že nacistický režim bude systematicky vyvražďovat Židy prostřednictvím hromadných poprav v koncentračních táborech pomocí plynových komor nebo zastřelením. Zápis z konference měl za úkol tehdy služebně nejmladší Adolf Eichmann, pro kterého byla tato porada významnou událostí, byl mezi nejvyššími důstojníky nacistického Německa. I když se Eichmanovi zdálo „konečné řešení“ velmi kruté, po schůzi, kde se elita třetí říše předháněla, kdo bude v čele tohoto krvavého masakru, pochybnosti se rozplynuly. *„V tom okamžiku jsem se cítil jako Pilát Pontský a uvědomil si, že já osobně na tom*

⁶⁹ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.251

⁷⁰ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.255

⁷¹ ARENDT, Hannah. Eichmann v Jeruzalémě: zpráva a banalita zla. Souvislosti (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN isbn80-204-0549-6.s.152

*žádnou vinu nenesu.*⁷² Rozhodnutí ve Wannsee bylo vyvrcholením nacistické politiky, která vedla k jednomu z nejtemnějších období lidské historie, holokaustu.

⁷² ARENDT, Hannah. Eichmann v Jeruzalémě: zpráva a banalita zla. Souvislosti (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN isbn80-204-0549-6.s.154

4. „Konečné řešení židovské otázky“

„Konečné řešení“ znamenalo kritický okamžik, v němž evropský průmyslový systém vykolejil ... [Osvětim] byla také obyčejným přesahem moderního továrního systému. Místo produkce zboží zpracovávala jako surovinu lidi, konečným produktem byla smrt a vedoucí pracovníci do výkazů produkce pečlivě zaznamenávali množství jednotek za den.“⁷³

„Konečné řešení židovské otázky“, známé jako holokaust „(z řec.holos = celý, úplný, kausis = spalování, doslova tedy „úplně spálený“) -původně hromadná oběť při náb. Obřadech, později také vyhlazovací činy znamenající naprostou zkázu, pogrom, masakr ... Židovské komunity v Izraeli dávají před pojmem **h.** přednost výrazu šoa (katastrofa).“⁷⁴ Holokaust nebo šoa jsou různá označení pro systematickou a plánovanou genocidu Židů, kterou nacisté spáchali během druhé světové války. Hitler a nacistický režim usiloval o vyhlazení židovského lidu. To vedlo k masové deportaci, internaci a vraždění milionů Židů v koncentračních a vyhlazovacích táborech.

Ve své knize „Genocidy XX. století, zločinný stát“ Yves Ternon zmiňuje slova historika Yehudy Bauera, který o holokaustu píše jako o unikátním zločinu, protože „poprvé v dějinách byl nad někým vynesena rozsudek smrti za provinění, spočívající v tom, že se narodil.“⁷⁵

Toto hromadné vyhlazování začalo postupně po obsazení Polska v roce 1939 a dosáhlo svého vrcholu během let 1941-1945. Po vypuknutí druhé světové války se vztahy mezi Německem a Anglií zhoršily. Británie byla jednou z hlavních cílových zemí nacistické expanze a v červnu 1940 začala bitva o Británii, kdy Německo usilovalo o leteckou nadvládu. „Náčelník Luftwaffe, říšský maršál Hermann Göring, se snažil přesvědčit Hitlera, že vzdušná akce přinutí Velkou Británii ke kapitulaci.“⁷⁶ Británie odmítala kapitulaci a Göringův plán se zhroutil. Po

⁷³ BAUMAN, Zygmunt. *Modernita a holocaust. Post* (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.s.39

⁷⁴ PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN isbn80-7184-164-1.s.379

⁷⁵ TERNON, Yves. *Genocidy 20. století: zločinný stát*. Praha: Themis, 1997. ISBN isbn80-85821-45-1.s.111

⁷⁶ GRÜNBERG, Karol. *Adolf Hitler: životopis Führera*. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.s.192

tomto neúspěchu Hitler zahájil operaci Barbarossa, která začal nečekaným útokem německých vojsk na Sovětský svaz, který měl s Německem podepsaný pakt o neútočení.⁷⁷ Nacisté se snažili rozdrtit sovětskou armádu a dosáhnout rychlého vítězství. Sovětský svaz, navzdory obrovským ztrátám, byl schopen mobilizovat značné množství sil a nakonec zahájil protiútoky. Válka na východní frontě měla velký vliv na průběh celé druhé světové války. Operace Barbarossa byla zásadním momentem, který nakonec přispěl k porážce nacistického Německa.⁷⁸

4.1 Vyhánění, koncentrace, zabíjení

Po roce 1933 byli Židé vyloučeni z veřejných služeb, včetně státních zaměstnání. Mnoho židovských úředníků, učitelů, lékařů a dalších profesí bylo zbaveno svých míst. Do soukromé sféry se tato opatření nepromítla až do roku 1938. Univerzity byly pro Židy uzavřeny a nebylo jim umožněno složit státní závěrečné zkoušky, *„židovští lékaři a právníci byli odstraňováni jen krok za krokem. Rovněž židovské vystěhovalectví v těchto letech postupovalo poklidně a spořádaně.“*⁷⁹

*„Na podzim roku 1939 chtěli Hitler, Himmler a Heydrich na polské východní hranici zřídit „židovskou rezervaci Lublin“ (Judenreservat Lublin).“*⁸⁰ V rámci tohoto plánu měla být vytvořena určitá oblast, kde by byla shromážděna židovská populace, izolovaná od ostatní společnosti, a která byla odložena pro nekompatibilitu s plány Německa. Existuje dokumentace o plánu na odsun Židů na Madagaskar, která vznikla z *„Hitlerovy koncepce kontinentálních bloků“*⁸¹ vycházející z porážky Británie a která spoléhala na dohodu se Stalinem, známou

⁷⁷ GRÜNBERG, Karol. Adolf Hitler: životopis Führera. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.s.194

⁷⁸ GRÜNBERG, Karol. Adolf Hitler: životopis Führera. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.s.213

⁷⁹ ARENDT, Hannah. Eichmann v Jeruzalémě: zpráva a banalita zla. Souvislosti (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN isbn80-204-0549-6.s.54

⁸⁰ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.10

⁸¹ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.10

pod Molotov-Ribbentropův pakt. „Heydrich v létě 1940 madagaskarský projekt vojensky a zahraničně – politicky zdůvodňoval následovně: Židé k nám kvůli našemu rasovému stanovisku zaujímají nepřátelský postoj. V říši nám tedy nejsou zhora k ničemu. Musíme je odstranit. Biologická likvidace ... by však nebyla důstojná německému lidu ... po konečném vítězství našim nepřátelům nakážeme, aby Židy i s jejich saky paky naložili ... a odvezli je na Madagaskar nebo kam budou chtít.“⁸² Tehdy termín „konečné řešení“ již bylo užíváno, nikoli však vnímáno jako masové vyhlazení židovské populace. „Doufám, že díky možnosti vystěhovat všechny Židy do Afriky nebo nějaké jiné kolonie už pojem Žida jednou provždy zmizí z povrchu zemského“⁸³ takto se vyjadřuje v té době Himmler o Židech. „Franz Rademacher, referent pro židovské záležitosti na ministerstvu zahraničních věcí, si poznamenává, že se zástupci úřadu říšského vůdce SS, ministerstva vnitra a stranického aparátu podrobně hovořili o Plánu Madagaskar. Rademacher shrnuje: „Žádoucí řešení zní: dostat všechny Židy z Evropy“⁸⁴ Plán vycházel z myšlenky, že by bylo možné zbavit se židovské populace tím, že by byla fyzicky odstraněna z Evropy a přesídlena na ostrov Madagaskar, který byl tehdy francouzskou kolonií. Plán Madagaskar byl jedním z mnoha nerealizovaných plánů, jak řešit údajné problémy s existencí židovské komunity v Evropě.

„Biologickou likvidací“ židů začal Heydrich, Eichmann a další plánovat až na jaře 1941.⁸⁵ Avšak zásahem Rudé armády k tomu nedošlo. 2. srpna 1939 zplnomocnil Hitler Himmlera, který vytvořil plán o přesídlení Němců z Jižního Tyrolska do Říše. „Říšský vůdce SS Himmler je zplnomocněn vydávat v Německu všechna potřebná nařízení a pokyny, jednat s italskými úřady a navazovat kontakt s obyvateli Jižních Tyrol. Je pověřen a zplnomocněn činit všechna opatření, nutná k přesídlení a návratu všech etnických Němců a občanů Říše, žijících v Jižním Tyrolsku.“⁸⁶ Hans Lammers, který stál ve vedení Říšského kancléřství požádal

⁸² ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.11

⁸³ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.89

⁸⁴ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.89

⁸⁵ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.11

⁸⁶ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.35-36

říšského ministra financí, aby poskytl Himmlerovi 10 milionů říšských marek k zajištění přesídlení žádoucí populace do Říše. Říšské kancléřství 7. října vydalo „nařízení Vůdce a říšského kancléře o upevnění německého národa“⁸⁷. Na základě tohoto výnosu byl Himmler nucen své plány přesídlování modifikovat vůči potřebám vedení armády. Přesto, že „Vůdcovy výnosy byly neustálým předmětem sporů ... umožňovaly regulované a současně mimořádně pružné správní kroky. Klasickým příkladem byl tzv. akce T4 (Action T4).“⁸⁸

Adolf Hitler udělil písemné povolení k eutanazii prostřednictvím „dopisu“. Byl to krycí název pro program nacistického Německa pojmenován podle sídla úřadu v ulici Tiergartenstrasse 4, jehož cílem bylo masové vyvražďování osob s mentálním postižením, včetně lidí s genetickými chorobami. Nacisté se snažili eliminovat osoby s duševními chorobami a fyzickým postižením. Jedním z klíčových koordinátorů Akce T4 byl Viktor Brack, který dohlížel na činnost úřadů pod vedením Philippa Bouhlera a Karla Brandta. Přísně tajné operace byly prováděny v rámci nacistického programu, který prosazoval rasovou čistotu a odstranění jedinců považovaných za geneticky nežádoucí. Přesto, že byl program T4 původně zaměřen na institucionalizované osoby s postižením, podobné praktiky se později rozšířily na další skupiny, včetně pacientů v psychiatrických léčebnách a vězňů v koncentračních táborech. Oběti byly často převáženy do specializovaných zařízení, kde byly pod rouškou lékařské péče zavražděny. Akce T4 položila základy pro pozdější realizaci hromadného vyhlazování během holokaustu a je považována za jeden z prvních případů organizovaného masového vraždění nacistickým režimem.⁸⁹

Zásadní roli při organizaci a provádění deportací a vyhlazování Židů během holokaustu, byl považován Adolf Eichmann, nacistický úředník a vysoce postavený člen SS. „V letech 1937-1941 byl čtyřikrát povýšen. Během čtrnácti měsíců ... z poručíka na kapitána. Za další rok a půl se stal ... podplukovníkem. K tomuto povýšení došlo v říjnu 1941, krátce poté, co mu byla přidělena role při

⁸⁷ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.36

⁸⁸ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.37

⁸⁹ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.37-40

realizaci konečného řešení.“⁹⁰ Byl zodpovědný za organizační aspekty vyhánění Židů, včetně sběru informací o židovských komunitách, plánování a organizaci přesunů a koordinaci s různými nacistickými orgány. „A tak, když byl ... plán Madagaskar prohlášen za „zastaralý“, byli všichni psychologicky připraveni na další logický krok: jelikož se nenašlo žádné území, kam „evakuovat“, jediným „řešením“ byla fyzická likvidace.“⁹¹

Během druhé světové války byla vytvořena ghetta, která se nacházela v nacisty okupovaných oblastech ve střední a východní Evropě. Vznikla za účelem izolace židovské populace a měla umožnit nacistickému režimu lepší kontrolu nad Židy a omezit jejich pohyb. Židé v ghettech byli nuceni pracovat v často nelidských podmínkách za velmi nízké mzdy. Epidemie, hladomor a vyčerpání vedly k vysokému počtu úmrtí a utrpení mezi židovským obyvatelstvem. Ghetta byla jakýmsi předstupněm deportace do koncentračních a vyhlazovacích táborů. První ghetto vzniklo ve městě Piotrków Trybunalski v Polsku, v roce 1939. Původně šlo o dočasné opatření, ale brzy začala vznikat další v různých zemích včetně Polska, Československa, Německa a dalších. V Polsku vznikla ghetta ve velkých městech jako je Lodž, Krakov nebo Varšava. Varšavské ghetto patřilo mezi největší a nejznámější v Evropě. V Generálním gouvernementu (nacisty vytvořené správní území na území okupovaného Polska) se v září 1941 začaly chystat plány na genocidu Židů. „Počínaje březnem 1942 začaly SS a policie čistit ghetta. Sedmadvacátého června 1942 se Heydrich stal obětí českých odbojářů. Od té doby se operace prováděná v Generálním gouvernementu nazývala Action Reinhard neboli Operace Reinhard.“⁹² Byla implementována ve třech vyhlazovacích táborech na území Polska: Belžec, Sobibor a Treblinka, které byly zřízeny speciálně k masovému vyhlazování lidí. „Vraždění vrcholilo mezi červencem a listopadem 1942 ... V tomto období byly v plynových komorách

⁹⁰ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.90

⁹¹ ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.s.105-106

⁹² HAPEREN, Maria van; HAVE, Wichert ten; KIERNAN, Ben; MENNECKE, Martin; ÜNGÖR, Uğur Ümit et al., ŠMOK, Martin a HORSÁKOVÁ, Monika (ed.). Holokaust a jiné genocidy. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT, 2015. ISBN isbn978-80-905942-7-2.

zabity více než dva miliony lidí.“⁹³ Operace Reinhard představovala jednu z nejtemnějších kapitol holokaustu.

4.2 Pachatelé, oběti a diváci

„Podle Raula Hilberga se přímí účastníci „židovské katastrofy“ dělí fakticky do tří skupin: na vykonavatele, oběti a svědky.“⁹⁴

Mezi pachatele patřili nacističtí úředníci, vojáci a další, kteří byli zapojeni do plánování a provádění genocidy. *„Velká většina esesmanů trpěla vědomě či podvědomě pocitem méněcennosti. Nemohli se vykázat vzděláním ani původem, jež dosavadní společnost požadovala, byli tudíž naplněni – od těch nejnižších až po nejdříve postavené – závistivou nenávistí vůči těm, kdo nestáli v řadách hitlerovského Německa a vlastně jim tedy překážely ve vzestupu.“⁹⁵*

Evropští Židé jako oběti, kteří byli cílem vyhlazovacích politik a byli vražděni v koncentračních a vyhlazovacích táborech. Diváci byli Ti, kteří byli svědky holokaustu, ale neprojevovali aktivní odpor nebo účast na vyhlazování. Může zahrnovat i mezinárodní společenství, které bylo často pasívní nebo nečinné v reakci na utrpení Židů. Vyhlazování evropských Židů nebylo pouze dílem několika jednotlivců, ale bylo systematickým podnikem, který vyžadoval součinnost mnoha lidí na různých úrovních nacistické struktury.

„Prvním a hlavním pachatelem byl Adolf Hitler. Řídil celou akci jako její hlavní architekt a bez něj by byla nemyslitelná.“⁹⁶ V rámci nacistického režimu byli důležitými aktéry při realizaci holokaustu Heinrich Himmler, který byl vůdcem SS a Reinhard Heydrich, jeden z hlavních protagonistů „konečného řešení židovské otázky.“ Existovala mnoho dalších vysokých nacistických důstojníků a úředníků,

⁹³ HAPEREN, Maria van; HAVE, Wichert ten; KIERNAN, Ben; MENNECKE, Martin; ÜNGÖR, Uğur Ümit et al., ŠMOK, Martin a HORSÁKOVÁ, Monika (ed.). Holokaust a jiné genocidy. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT, 2015. ISBN isbn978-80-905942-7-2.s.29

⁹⁴ TERNON, Yves. Genocidy 20. století: zločinný stát. Praha: Themis, 1997. ISBN isbn80-85821-45-1.s.109

⁹⁵ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80--86328-79-1.s.176

⁹⁶ HILBERG, Raul. Pachatelé, oběti, diváci: židovská katastrofa 1933-1945. Historické myšlení. Praha: Argo, 2002. ISBN isbn80-7203-472-3.s.11

kteří hráli zásadní roli při organizování a provádění vyhlazovacích akcí. Mezi patřili například Richard Höss, velitel koncentračního tábora Osvětim, Adolf Eichmann, který měl na starosti organizaci transportů Židů do koncentračních táborů, Hermann Göring nebo šéf gestapa, Heinrich Müller.

„Každý člověk je schopen vykonat zločin, jestliže ovšem příslušné motivace odstraní jeho zábrany.“⁹⁷

Heinrich Himmler

Narodil se 7. října 1900 v Mnichově do rodiny učitele. Byl považován za plachého a pilného chlapce. *„Všechny zásady, které byly pro SS zásadní, vtlačoval do hlavy mladého Himmlera již jeho otec.“⁹⁸* Pro svého otce, který byl ředitele, musel mladý Himmler špehovat spolužáky, *„což byla činnost, které se věnoval i jako vůdce SS.“⁹⁹* Vystudoval gymnázium v Landshutu a později studoval na technické univerzitě se zaměřením na zemědělskou techniku. Navzdory svým počátečním zájmům o zemědělství a agronomii, se jeho životní cesta obrátila k nacistické politice. Himmler se připojil k nacistické straně krátce po jejím vzniku v roce 1923. V té době se také zúčastnil Hitlerova pokusu o puč, známého jako Pivní puč, za což byl krátce uvězněn. Postupně se stal jedním z nejbližších spolupracovníků Hitlera a byl jmenován na nejvyšší vůdčí pozici v SS. V posledních dnech války Himmler zahájil tajné pokusy o smířčí jednání, což vedlo k jeho ztrátě důvěry u Hitlera *„domluvil si schůzku se zástupcem Světového židovského kongresu, kterého přivítal se slovy: „Vítejte v Německu ... Je na čase, abychom ... zakopali válečnou sekeru.“¹⁰⁰* Odborníci, kteří se zabývají historií SS nechápou, jak se mohl dostat na nejvyšší post člověk, jakým byl Heinrich Himmler *„tak průměrný, ba doslova podprůměrný ... neměl v sobě nic vojenského, podobal se nudnému úředníčkovi, nebyl žádným myslitelem, státníkem ... Imponovala však síla systému moci, který vytvořil. Všichni se ho báli a on tuto svou pověst*

⁹⁷ TERNON, Yves. Genocidy 20. století: zločinný stát. Praha: Themis, 1997. ISBN isbn80-85821-45-1.s.99

⁹⁸ ROLAND, Paul. Tajný život nacistů: střežená tajemství pohlavárů třetí říše. Přeložil Ondřej MACHÁLEK. V Brně: CPRESS, 2019. ISBN isbn978-80-264-2399-7.s.133

⁹⁹ ROLAND, Paul. Tajný život nacistů: střežená tajemství pohlavárů třetí říše. Přeložil Ondřej MACHÁLEK. V Brně: CPRESS, 2019. ISBN isbn978-80-264-2399-7.s.131

¹⁰⁰ ROLAND, Paul. Tajný život nacistů: střežená tajemství pohlavárů třetí říše. Přeložil Ondřej MACHÁLEK. V Brně: CPRESS, 2019. ISBN isbn978-80-264-2399-7.s.145

*záměrně zmnožoval.*¹⁰¹ Byl jedním z hlavních pohlavárů nacistického Německa a jeho role v implementaci brutální politiky vedla k masovým zločinům a genocidě během druhé světové války. 23. května 1945 spáchal Heinrich Himmler sebevraždu.

Adolf Eichmann

Narodil se 19. března 1906 ve městě Solingen do katolické rodiny. Jeho otec byl lesním úředníkem. Eichmann se nevyznačoval vynikajícími akademickými výsledky, „*neuspěl na vyšší státní reálce Franze Josefa ... ani na vyšší technické škole.*“¹⁰² Svou kariéru zahájil jako obchodní cestující ve firmě na mazací oleje, kde dostal v době hospodářské krize výpověď. V té době se zúčastnil schůze NSDAP, kde ho oslovil Ernst Kaltenbrunner, otcův obchodní společník se slovy „*Ty půjdeš k nám! ... Tak jsem se dostal k SS.*“¹⁰³ Po nástupu nacistů k moci, v roce 1933, začal svou kariéru v SS a v roce 1934 se stal členem oddělení tajné policie (SD). Zásadní roli sehrál v organizaci koordinaci deportací Židů během holokaustu. Byl odpovědný za logistiku a plánování, které vedly k masové deportaci Židů do ghatt a koncentračních táborů. Byl hlavním organizátorem transportů židovských obětí do koncentračních a vyhlazovacích táborů. „*V Maďarsku likvidátor své „životní dílo“ uzavřel.*“¹⁰⁴ Připravil největší vyhlazovací akci pod názvem „*přesídlení Židů z Maďarska.*“¹⁰⁵ V Osvětimi bylo spáleno více než půl milionu maďarských Židů a „*tak holocaust v létě 1944 dosáhl svého vrcholu.*“¹⁰⁶

20. března 1960 byl Eichmann vystopován v Buenos Aires Mossadem, izraelskou tajnou službou a unesen do Izraele. Zde byl postaven před soud a v roce 1961 byl Eichmann shledán vinným z válečných zločinů. Byl odsouzen

¹⁰¹ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epoque, c2005. ISBN isbn80--86328-79-1.s.176

¹⁰² KNOPP, Guido. Hitlerovi stoupenci: zločinci a vykonavatelé. V Praze: Ikar, 2004. ISBN isbn80-2490334-2.s.36

¹⁰³ KNOPP, Guido. Hitlerovi stoupenci: zločinci a vykonavatelé. V Praze: Ikar, 2004. ISBN isbn80-2490334-2.s.37

¹⁰⁴ KNOPP, Guido. Hitlerovi stoupenci: zločinci a vykonavatelé. V Praze: Ikar, 2004. ISBN isbn80-2490334-2.s.21

¹⁰⁵ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epoque, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.101

¹⁰⁶ KNOPP, Guido. Hitlerovi stoupenci: zločinci a vykonavatelé. V Praze: Ikar, 2004. ISBN isbn80-2490334-2.s.21

k trestu smrti a popraven oběšením 31. května 1962. Eichmannův proces byl prvním velkým soudním procesem zaměřeným na zločiny holokaustu.

Heinrich Müller

Narodil se 28. dubna 1900 v Mnichově. Jako policista před rokem 1933 často zasahoval proti členům NSDAP a do roku 1939 byl pro ně nežádoucí. Přesto vstoupil do SS a stal se blízkým spolupracovníkem Heinrich Himmlera. Heydrich vyzdvihoval jeho zkušenosti a znalosti strategie tajné policie Sovětského svazu. Müller se postupně vypracoval a v roce 1939 se dostal na nejvyšší vedoucí pozici u gestapa. „S přezdívkou „Müller od gestapa“ se stal přímo symbolem policejního teroru.“¹⁰⁷ Müllerova role v gestapu zahrnovala dohled nad represí politické opozice, pronásledováním Židů a prosazováním antisemitské politiky. Gestapo mělo významnou roli v realizaci holokaustu. Po válce nebyl Heinrich Müller zajat a jeho osud zůstává neznámý. O tom, co se stalo, existují různé teorie. Někteří věří, že zemřel v Berlíně v posledních dnech války, jiní, že mohl uprchnout, a tak se vyhnout spravedlivému soudu. Přes rozsáhlé vyšetřování nebyl nikdy jeho další osud objasněn a oficiálně je veden jako nezvěstný.

Hermann Göring

Hermann Göring se narodil 12. ledna 1893 v Rosenheimu do šlechtické rodiny. Jeho otec, Ernst Göring, byl guvernérem německé kolonie Jihozápadní Afrika a matka Franziska Tiefenbrunn pocházela z bohaté rodiny. Göring studoval na vojenské akademii v Karlsruhe a později se stal důstojníkem císařské německé armády během první světové války. Za své služby byl vyznamenán Poul le mérite, nejvyšším vojenským vyznamenáním. V roce 1922 se přidal k NSDAP a byl jedním z vůdců během Hitlerova pokusu o převrat. Po neúspěchu by Göring zatčen a ve vězení si získal Hitlerovo přátelství. Po propuštění se stal jedním z nejvýznamnějších členů NSDAP a vůdčí postavou v SA. Po nástupu nacistů k moci 1933 byl jmenován říšským ministrem letectví, o rok později říšským lesmistrem a lovčím, a v roce 1935 vrchním velitelem Luftwaffe. Za jeho vedení byly prováděny masívní vojenské akce. Po porážce Německa v roce 1945 byl

¹⁰⁷ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.273

Göring zatčen spojeneckými silami. Před Norimberským tribunálem byl obviněn z válečných zločinů. Dne 15. října 1946 spáchal sebevraždu.

Hermann Göring byl jedním z nejbližších spolupracovníků Adolfa Hitlera a významným členem nacistického režimu. Jeho role v politice, letectvu a nacistickém teroru byly zásadní pro průběh druhé světové války.¹⁰⁸

Reinhard Heydrich

Narodil se 7. března 1904 v Halle an der Saale do dobře situované německé rodiny. Jeho otec, Richard Bruno Heydrich, byl hudební skladatel a operní dirigent a matka Elisabeth Anna Maria Krantz klavíristka. Studoval na vojenské akademii v Hranicích na Moravě a poté na Univerzitě v Lipsku. Dal se k námořnictvu, ale byl propuštěn roku 1930 z důvodu nedodržení manželského slibu. K nacistické straně NSDAP se Heydrich připojil až v roce 1931 a v roce 1932 vstoupil do SS. Stal se jednou z nejmocnějších osobností SS a nacistického režimu. Heydrichovy brutální metody mu vynesly přezdívku „kat“. Heydrich „*byl typickým manažerem moci.*“¹⁰⁹ S jeho jménem je navždy spojeno ono „konečné řešení židovské otázky“ Konce druhé světové války se však nedožil, 27. května 1942 byl na Heydricha spáchán atentát odbojovou skupinou. „*V odvetu SS mj. srovnala 10.06.1942 se zemí obec Lidice.*“¹¹⁰ Heydrich sehrál klíčovou roli ve vývoji a provádění nacistické politiky související s pronásledováním a vyhlazováním Židů a dalších cílových skupin. Jeho smrt nezastavila realizaci „konečného řešení“, které pokračovalo i za dalších vysokých nacistických představitelů. Život a činy Reinharda Heydricha jsou součástí temné historie nacistického Německa a jeho jméno je spojeno s pácháním ohavných zločinů během holokaustu.

¹⁰⁸ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.143-144

¹⁰⁹ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.164

¹¹⁰ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.164

Rudolf Höss

Narodil se 25. listopadu 1901 v Baden-Badenu v Německu. Přání rodičů bylo, aby se stal knězem, ale Höss se „*nestal poslem křesťanského smíření, ale čímsi zcela opačným: udělal¹¹¹ kariéru v oddílech SS.*“ V mládí sloužil v armádě během první světové války a v roce 1922 se připojil k NSDAP. V roce 1940 byl jmenován velitelem koncentračního tábora Osvětim, jejíž později vybudovaná část Březinka „*se přeměnila ve vyhlazovací „továrnu na smrt“ s kapacitou až dvaceti tisíc mrtvých denně.*“¹¹² Zprvu odmítal odpovědnost, ale po válce v březnu 1946 byl zajat britskými vojenskými jednotkami s falešnými doklady a tehdy začal spolupracovat. Před Norimberským mezinárodním tribunálem řekl: „*Konečné řešení židovské otázky znamenalo úplné vyhubení Židů v Evropě ... Poté, co jsem v Osvětimi vybudoval komplex ničících zařízení, začalo se s používáním plynu s názvem Cyklon B ... Usmrcování trvalo podle klimatických podmínek tři až patnáct minut.*“¹¹³

Byl popraven oběšením v Osvětimi 16. dubna 1947. Ve vazbě sepsal osobní zpověď: „*Nechť ve mně svět vidí i nadále krvelačnou bestii, ukrutného sadistu, vraha milionů. Víím, že si veřejnost nedovede velitele Osvětimi představit, a nikdy neporozumí tomu, že i on měl dobré srdce a nebyl ve své podstatě zlý.*“¹¹⁴

Primárními oběťmi byli Židé, ale také Romové, osoby s postižením, političtí disidenti, homosexuálové a další skupiny lidí, které nacisté považovali za nepřátelské nebo nedůstojné života. Muži, ženy i děti byli vystaveni krutému zacházení, deportacím a masovým vraždám.

„*Spisovatel Wolfgang Langhoff, který ve svém díle Zajatci močálu jako jeden z prvních popsal hrůzy nacistického koncentračního tábora ... vyhrožovali jim utrpením a nevyhnutelnou smrtí, roztřásla se mu kolena a dostal nervový*

¹¹¹ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.98

¹¹² MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.98

¹¹³ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.99

¹¹⁴ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.99

šok.¹¹⁵ Gerta Saburová, Nina Weilová a další vzpomínaly: „Nepřiznávat, že jste mladší než šestnáct let a starší než pětadvacet ... Za žádnou cenu se nehlaste jako nemocné, jinak přijdete do plynové komory ... Smrti jsem se pak už bála méně než ran.“¹¹⁶ Na tyto rady a pocity vzpomínaly po válce ženy, které se dostaly z Osvětmi.

„Během celé nacistické éry panovala mezi Židy ve všech oblastech německé nadvlády nerovnost. Zatímco si někteří udrželi jistý komfort, jiní čelili hladu a další přežívali na prahu smrti.“¹¹⁷ Židé vytvořili vlastní samosprávu ve varšavském ghettu, aby zvládli nacistické omezení a organizovali život v těchto extrémně obtížných podmínkách. Právník Stanislaw Adler byl jedním z těch, kteří se podíleli na řízení této samosprávy. Nicméně židovské samosprávy neměly skutečnou moc a čelily omezením a tlakům od nacistických úřadů. Se silíci deportacemi ztráceli svá privilegia i „nejvíce zvýhodnění členové Říšského sdružení“ ... Status a postavení znamenaly v židovské obci mnoho, ale výhodou byla také zvláštní dovednost, odborná kvalifikace anebo akademické vzdělání ... truhláři, kožešníci, nebo ševci. K elitě patřili brusiči v Amsterdamu a hodináři v Haliči.¹¹⁸ Lékaři a ošetřovatelky byli nejvíce zvýhodněni. Všichni, kdo přežili, vykazovali společné charakteristické znaky, jimiž se lišili od ostatních, a to: „v realistickém uvažování, rychlém rozhodování a v houževnatém lpění na životě.“¹¹⁹

Diváci byli lidé, kteří ve svém okolí byli svědky nebo věděli o hrůzách holokaustu, ale byli v situaci, kdy nemohli nebo nechtěli zasáhnout nebo pomoci obětem. Některé skupiny lidí se snažily pomáhat a riskovaly své vlastní životy, aby skryly a zachránily Židy. Například v Nizozemí brali Židy jako své spoluobčany a „svou solidaritu s nimi projevíli v únoru 1941 generální stávkou ... se ochránci Židů nevyhýbali zabíjení holandských policistů, kteří pomáhali Němcům při hledání

¹¹⁵ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.12

¹¹⁶ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.12

¹¹⁷ HILBERG, Raul. Pachatelé, oběti, diváci: židovská katastrofa 1933-1945. Historické myšlení. Praha: Argo, 2002. ISBN isbn80-7203-472-3.s.148

¹¹⁸ HILBERG, Raul. Pachatelé, oběti, diváci: židovská katastrofa 1933-1945. Historické myšlení. Praha: Argo, 2002. ISBN isbn80-7203-472-3.s.151

¹¹⁹ HILBERG, Raul. Pachatelé, oběti, diváci: židovská katastrofa 1933-1945. Historické myšlení. Praha: Argo, 2002. ISBN isbn80-7203-472-3.s.172

Žida. Jak dokládá příběh dcery holandského soudce, která se starala v letech 1943-1945 v malé vesnici o tři malé děti a jejich rodiče: ... Čím více jsem se k nim připoutávala, tím více jsem se bála, že nás najdou. Jedné noci přišli. Čtyři Němci, vedeni místním policistou, Holanďanem, kterého jsem znala léta. Nemohli najít úkryt, a nakonec odešli. ... Holanďan se vrátil, sám. Jediným řešením v tomto okamžiku bylo zabít ho, a já jsem to udělala.“¹²⁰

Na druhou stranu však mnoho lidí zavíralo oči před hrůzami, nebo dokonce aktivně spolupracovalo s nacisty při perzekuci a deportaci obětí. Tato představa vyvolává otázky morální odpovědnosti, viny a etiky v souvislosti s holokaustem. „*Morální člověk nemůže omlouvat svou nečinnost tím, že si není jist reálnými dopady svého jednání, a stahovat se do role přihlížejícího.“¹²¹*

4.3 Koncentrační a vyhlazovací tábory

Během druhé světové války existovalo mnoho koncentračních a vyhlazovacích táborů. I když oba termíny označují zařízení, kde byli lidé zadržováni a existují mezi nimi rozdíly v cílech a metodách, v obou „*platilo heslo „Nauč se tu žít, nebo zemřeš.“¹²²*

Koncentrační tábory byly původně zřizovány za účelem koncentrace a izolace určitých skupin lidí, kteří byli považováni za nepřátelské nebo nepohodlné pro daný režim již za první světové války. Nacistický režim měl rozsáhlou síť koncentračních táborů, kam byli deportováni političtí odpůrci, Romové, homosexuálové, Židé a další nežádoucí skupiny, do nichž spadali i „*bývalí nacisté, kteří se něčím provinili, popřípadně se znelíbili nadřizenému ... příčinou mohla být i pohledná manželka.“¹²³* V těchto táborech byli vězni obvykle drženi bez nároku na spravedlivý soud a byli podrobeni nucené práci, špatným životním podmínkám

¹²⁰ HILBERG, Raul. Pachatelé, oběti, diváci: židovská katastrofa 1933-1945. Historické myšlení. Praha: Argo, 2002. ISBN isbn80-7203-472-3.s.189-190

¹²¹ BAUMAN, Zygmunt. Modernita a holocaust. Post (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.s.30

¹²² MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.21

¹²³ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epocha, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.11

a často i fyzickému týrání. Mezi nejznámější patří například koncentrační tábor v Dachau, který vznikl jako první v březnu 1933. Vězni byli podrobováni krutým podmínkám, týrání, hladu a nelidským experimentům, které stály mnohé život. „Zásluhou velitele Eickeho, který tu působil od léta 1933, se z Dachau stal „vzorový koncentrační tábor“ ... „Školu násilí“ tu vychodila řada pozdějších velitelů v koncentračních táborech a dalších válečných zločinců, mimo jiné i Eichmann.“¹²⁴ Další vybudované tábory byly např. Sachsenhausen, Buchenwald, Mauthausen, Ravensbrück aj. Sachsenhausen, založený v roce 1936, byl původně určen pro politické vězně. Postupem času byl rozšířen o další skupiny vězňů pronásledovaných nacistickým režimem. Bylo to místo pro lékařské experimenty, které způsobovaly nesmírné utrpení.

SS v roce 1937 založila tábor Buchenwald, který původně měl jen pár tisíc vězňů a který se po vypuknutí války začal rozšiřovat. Buchenwaldští vězni byli vystaveni tvrdým podmínkám, nadlidské pracovní zátěži v kamenolomech, nedostatečné stravě a lékařským pokusům.

V roce 1938 byl vytvořen Mauthausen a byl jedním z největších koncentračních táborů. Byl proslulý svými nelidskými podmínkami a nucenou prací v žulových lomech.

Ravensbrück byl tábor pro ženy z různých zemí, zřízený v roce 1939 v Německu. Ženy zde byly vystaveny nuceným pracím a lékařským experimentům.¹²⁵

Koncentrační tábor Bergen-Belsen byl dokončen v roce 1943 a „koncem roku 1944 a počátkem roku 1945 přicházely do Bergen-Belsenu nemocné ženy z Osvětimi,“¹²⁶ tábor byl přeplněn, jelikož z ostatních koncentračních táborů sem bylo evakuováno tisíce vězňů. Do 15. dubna 1945, kdy byl tábor předán, zemřelo 35 000 zajatců a na následky dalších 13 000 osvobozených.¹²⁷

¹²⁴ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.75

¹²⁵ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.59-60,259,405,440

¹²⁶ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.39

¹²⁷ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.39

Vyhlazovací tábory, též známy jako tábory smrti, byly navrženy s jasným účelem hromadného vyvražďování lidí na základě rasových, národnostních nebo jiných ideologických kritérií. V těchto táborech probíhaly systematické masové vraždy za pomoci plynových komor nebo jiných prostředků. Cílem bylo dosažení genocidy a vyhlazení celých etnických nebo náboženských skupin. Kromě Belžecu, Sobiboru a Treblinky, mezi známé vyhlazovací tábory, tábory smrti, patří Majdanek a Auschwitz-Birkenau (Osvětim-Březinka).

Belžec začali stavět již na podzim 1941 a SS plánovalo, že zde vyřeší „lokální“ problém „*vyvraždit „neproduktivní“ Židy z okolí.*“¹²⁸ V květnu byl uveden do provozu Sobibor, další tábor smrti, vybavený plynovými komorami. Posledním hlavním táborem smrti byla Treblinka, kam byli směřováni vězni z varšavského ghetta. Odhadem bylo v těchto „továrnách na smrt“ zavražděno kolem 17,7 milionu lidí.¹²⁹ V roce 1941 byl založen koncentrační tábor Majdanek a v říjnu 1942 se stal „plně funkčním vyhlazovacím táborem“. Byly uvedeny do provozu plynové komory a krematoria, kde byli vražděni „*nově příchozí z Itálie, Německa, Holandska a z dalších zemí.*“¹³⁰

„... všechny hlavní vyhlazovací tábory byly vybudovány na polském území a Polsko bylo cílem naprosté většiny transportů z celé Evropy, ... během holokaustu zahynulo více polských Židů než Židů z jakéhokoli jiného národa – přibližně 3 miliony. Polovina všech Židů zavražděných v průběhu celého „konečného řešení“.“¹³¹

Osvětim

„Na rozdíl od dějin antisemitismu má Osvětim určitý začátek (první polští vězňové sem přijeli 14. června 1940), a na rozdíl od dějin genocidy má zcela konkrétní konec (tábor byl osvobozen 27. ledna 1945) ... Nikdy nebyla budována

¹²⁸ REES, Laurence. Osvětim: nacisté a "konečné řešení". V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. ISBN isbn80-242-1401-6.s.157

¹²⁹ REES, Laurence. Osvětim: nacisté a "konečné řešení". V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. ISBN isbn80-242-1401-6.s.157-161

¹³⁰ BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.s.252

¹³¹ REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.s.300

jako koncentrační tábor na vraždění Židů, nikdy nebyl zaměřena výhradně na „konečné řešení.“¹³²

Osvětim byl komplex koncentračních a vyhlazovacích táborů, který se nacházel v blízkosti železniční tratě, což usnadňovalo přepravu vězňů z různých částí Evropy. *„Transportní vlaky s vězni se staly jedním ze symbolů života v „třetí říši.“¹³³ Velitelem se stal Rudolf Höss ještě v době, kdy tábor nebyl zřízen. Celek byl rozdělen na tři hlavní tábory: Osvětim I byl původně zřízen jako koncentrační tábor a sloužil k věznění politických odpůrců, především Poláků. Ale i zde byli vězni podrobováni krutým trestům, včetně dlouhodobé izolace, hladovění a fyzického týrání v trestném bloku, bloku 11. „...blok 11 byl vězením – místem kde se mučilo a vraždilo.“¹³⁴ Blok 11 byl místem, kde probíhaly popravy. Vězni byli zastřeleni na nádvoří bloku u cihlové zdi, které odsouzení říkali „stěna smrti.“¹³⁵ Dalšími tábory byly Osvětim II – Březinka a Osvětim III -Monowitz. Monowitz sloužil jako pracovní tábor, kde vězni museli pracovat pro koncern I.G. Farben vyrábějící syntetický kaučuk. „V březnu 1941 začala stavba v Březince několik kilometrů od Osvětimi. V září 1941 se v krematoriu uskutečnily první pokusy se smrtícím plynem cyklon B. Březinka byla uvedena do provozu na jaře 1942.“¹³⁶*

„Zapomeňte, že jste byli lidmi...Tuto myšlenku se pokoušeli vnutit esesácti vězňitelé svým bezbranným obětem.“¹³⁷ Vězeňská uniforma byla modro-bíle pruhovaná a vězni měli vyznačena čísla a trojúhelníky. Politický vězeň měl červený, kriminálníci měli zelený, černý trojúhelník značil asociály „tedy lidé dle mínění úřadů práce se štítící“¹³⁸, fialový nosili členové sekty a růžový trojúhelník

¹³² REES, Laurence. Osvětim: nacisté a "konečné řešení". V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. ISBN isbn80-242-1401-6.s.6

¹³³ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epoque, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.75

¹³⁴ REES, Laurence. Osvětim: nacisté a "konečné řešení". V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. ISBN isbn80-242-1401-6.s.43

¹³⁵ REES, Laurence. Osvětim: nacisté a "konečné řešení". V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. ISBN isbn80-242-1401-6.s.45

¹³⁶ HAPEREN, Maria van; HAVE, Wichert ten; KIERNAN, Ben; MENNECKE, Martin; ÜNGÖR, Uğur Ümit et al., ŠMOK, Martin a HORSÁKOVÁ, Monika (ed.). Holokaust a jiné genocidy. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT, 2015. ISBN isbn978-80-905942-7-2.s.30

¹³⁷ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epoque, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.8

¹³⁸ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epoque, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.10

byl určen pro homosexuály. Židé měli značení dvou žlutých trojúhelníků, vytvářejících Davidovu hvězdu. Z vězňů se stali pouze čísla.

„Adolf Hitler, Heinrich Himmler, Reinhard Heydrich, Hermann Göring – všichni tito čelní nacisté i někteří další přijímali rozhodnutí, která vedla v Osvětimi k vyhubení více než milionu lidí ... Bez Hössova řízení masového vraždění takového rozsahu, že nebylo až dosud zcela zmapováno, by Osvětim nikdy takovým způsobem nefungovala.“¹³⁹

Sovětská Rudá armáda postupovala směrem na západ během svého tažení proti nacistickému Německu. V lednu začala osvobozovat území Polska a dostala se blízko k Osvětimi. S blížícími se vojáky začali nacisté likvidovat důkazy a evakuovat vězně. Ti, kteří nebyli schopni transportu, byli povražděni a 18. ledna 1945 přeživší byli donuceni absolvovat „pochody smrti“ směrem do německých táborů. Během těchto „evakuací“ zahynulo přibližně 15 000 lidí. *„Dne 27. ledna 1945 se Osvětim dočkala osvobození.“¹⁴⁰* Osvětim se stala symbolem holokaustu. Místo je dnes památkem a muzeem, sloužícím k uctění památky.

„Osvětim-Březinka, Monovice a zhruba čtyřicet sousedních¹⁴¹h táborů se staly největším komplexem koncentračních a vyhlazovacích táborů.“

4.4 Holokaust ze sociologického pohledu

Sociolog Zygmunt Bauman se zabýval mnoha klíčovými tématy moderní společnosti, včetně otázek identity, konzumu, globalizace a nejistoty. Jeho pohled na modernitu a holokaust je založen na myšlence, že modernita sama o sobě není ani dobrá ani zlá, je komplexní a mnohoznačná. Bauman zkoumá souvislost mezi charakteristikou modernity a genocidou spáchanou nacisty během holokaustu. Je přesvědčen, že určité aspekty modernity, jako je důraz na racionalitu, byrokracii a

¹³⁹ REES, Laurence. Osvětim: nacisté a "konečné řešení". V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. ISBN isbn80-242-1401-6.s.19

¹⁴⁰ MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: EPOCHA, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.s.106

¹⁴¹ HAPEREN, Maria van; HAVE, Wichert ten; KIERNAN, Ben; MENNECKE, Martin; ÜNGÖR, Uğur Ümit et al., ŠMOK, Martin a HORSÁKOVÁ, Monika (ed.). Holokaust a jiné genocidy. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT, 2015. ISBN isbn978-80-905942-7-2.s.30

efektivitu sociálních systémů hrály roli při vytváření podmínek vedoucích k masovému vyhlazování lidí. Naznačuje, že byrokratické struktury a technologický pokrok moderní společnosti byly nástrojem realizace holokaustu. Dehumanizující účinky modernity přispěly ke schopnosti nacistického režimu provádět taková zvěrstva.

„Holocaust byl velkou lidskou tragédií.“¹⁴² Nebyl prvním masakrem, který byl spáchán, před ním bylo zabito přes milion Arménů, vzájemně se povraždily miliony muslimů a hinduistů, Hutuové versus Tutsiové aj. Tyto a další krvavé boje napříč kontinenty „se vydělují z nesčetných výbuchů lidské krutosti v minulosti nejenom (a nikoli nutně) počtem obětí. Vydělují se především tím, že jsou to kategoriální vraždy ... Kategoriální vraždění je pravým opakem boje, střetu dvou sil, z nichž každá chce zničit protivníka, ... Kategoriální vraždění je od začátku do konce jednostrannou záležitostí.“¹⁴³ Baumanova teorie se zaměřuje na to, jak mocenské struktury a instituce vytvářejí a udržují tyto kategorie, čímž umožňují diskriminaci a násilí vůči těm, kdo jsou označeni jako „jiní“.

Modernita vytváří tendenci k individualizaci a fragmentaci společnosti, kdy tradiční hodnoty slábnou a jedinci čelí pocitu izolace a osamělosti. Velice rychle měnící se ekonomické a sociální nejistoty vedoucí k nestabilitě a úzkosti Bauman nazval „tekutá modernita“.

Baumanova práce nám pomáhá porozumět složitosti moderní společnosti a jejím důsledkům pro jednotlivce i kolektivy. Jeho analýza nás vyzývá k zamyšlení nad tím, jak můžeme adresovat tyto výzvy a přizpůsobit se proměnlivým podmínkám moderního světa.

¹⁴² BAUMAN, Zygmunt. Modernita a holocaust. Post (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.s.17

¹⁴³ BAUMAN, Zygmunt. Modernita a holocaust. Post (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.s.18

Závěr

Téměř všechny země byly postiženy následky druhé světové války a po válce bylo zapotřebí řešit otázky týkající se uprchlíků a přesídlení. Organizace, jako mezinárodní výbor pro uprchlíky IRC a organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO, hrály klíčovou roli při pomoci lidem, kteří hledali domov.

„Epocha nacionalismu, obzvláště etnického nebo kmenového, která začala na konci 18. století a neskončila ani po prvním desetiletí 21. století je s antisemitismem propojena.“¹⁴⁴

Antisemitismus, nenávisť nebo zaujatost vůči židovskému lidu zůstává důležitým a závažným problémem ve světě i v dnešní době. Přesto, že se může zdát, že společnost postupuje vpřed směrem k větší toleranci a porozumění, antisemitismus stále přetrvává v mnoha formách a projevech. V moderním světě je antisemitismus rozšířen jak v offline, tak i online prostředí. Fyzické útoky na židovské instituce, vandalismus židovských památek a násilí vůči jednotlivcům židovského původu jsou stále přítomné a závažné problémy. Kromě toho jsou Židé často terčem antisemitských projevů na internetu, kde jsou vystaveni nenávislným komentářům, hrozbám a dezinformacím. Je několik hlavních faktorů, které přispívají k udržení antisemitismu v dnešní společnosti. Mezi ně patří nedostatečné povědomí o historii a důležitosti židovského národa, předsudky a stereotypy, které jsou často šířeny prostřednictvím médií a sociálních sítí, a zvyšující se extremismus a nacionalismus v některých regionech světa.

V boji proti antisemitismu existuje řada strategií a iniciativ, které mohou pomoci snížit jeho výskyt a dopady. Jednou ze zásadních opatření je vzdělávání a osvěta, která může přispět k vybudování porozumění, tolerance a respektu vůči židovskému lidu. Školy, univerzity a veřejné instituce mohou začlenit do svých vzdělávacích programů učení o holocaustu, židovské kultuře a historii, aby pomohly studentům pochopit význam boje proti antisemitismu. Dalším důležitým krokem je posílení právních opatření a politik zaměřených na prevenci a snižování

¹⁴⁴ KRYL, Miroslav. Rasismus, antisemitismus, holocaust. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN isbn978-80-7239-262-9.s.99

antisemitských útoků. Mnoho organizací a institucí se angažuje v boji proti antisemitismu. Mezinárodní organizace, jako je OSN, a mnoho dalších zemí přijímá zákony a strategie, které mají cíl potlačit antisemitismus a chránit práva židovských jednotlivců. Společnost jako celek musí také aktivně odmítat a odsuzovat veškeré projevy antisemitismu a podporovat solidaritu s židovskou komunitou. To může zahrnovat veřejné protesty, kampaně a iniciativy, které zdůrazňují důležitost boje proti nenávisti a diskriminaci. Celkově je boj proti antisemitismu dlouhodobým a komplexním úkolem, který vyžaduje angažovanost ze strany všech členů společnosti. Pouze prostřednictvím kolektivního úsilí a pevného závazku můžeme dosáhnout skutečného pokroku směrem k jeho odstranění a vytvoření světa, kde je každý jedinec respektován a chráněn. Je důležité usilovat o vytváření společnosti založené na respektu, toleranci a rovnosti.

V roce 1948 byl vyhlášen nezávislý stát Izrael, jako domov pro židovský národ. Izrael je považován za centrum židovského života, kultury a bezpečí. Pro mnoho Židů představuje existence samostatného státu Izraele nejen domov a jistoty, ale i připomenutí „řešení židovské otázky“. Je velmi důležité respektovat památku obětí holokaustu a vyhnout se jakémukoliv podporování nebo ospravedlňování ideologií, které vedly k těmto hrůzám.

Seznam použité literatury

1. KRYL, Miroslav. Rasismus, antisemitismus, holocaust. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN isbn978-80-7239-262-9.
2. REES, Laurence. Osvětim: nacisté a "konečné řešení". V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. ISBN isbn80-242-1401-6.
3. BAUMAN, Zygmunt. Modernita a holocaust. Post (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN isbn80-86429-23-7.
4. HAPEREN, Maria van; HAVE, Wichert ten; KIERNAN, Ben; MENNECKE, Martin; ÜNGÖR, Uğur Ümit et al., ŠMOK, Martin a HORSÁKOVÁ, Monika (ed.). Holokaust a jiné genocidy. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT, 2015. ISBN isbn978-80-905942-7-2.
5. ARENDT, Hannah. Eichmann v Jeruzalémě: zpráva a banalita zla. Souvislosti (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN isbn80-204-0549-6.
6. ANTONÍN, Robert. Čtvrtý lateránský koncil a české země ve 13. a 14. století. Středověk. Praha: NLN, 2020. ISBN isbn978-80-7422-585-7.
7. WISTRICH, Robert S. Hitler a holocaust: okolnosti a příčiny holocaustu. V Praze: Slovart, 2008. ISBN isbn978-80-7391-156-0.
8. PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN isbn80-7184-164-1.
9. BAUMANN, Arnulf. Co by měl každý vědět o židovství. Praha: Kalich, 2000. ISBN isbn80-7017-205-3.
10. HITLER, Adolf. Můj boj: dva svazky v jednom. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nezkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN isbn80-86355-26-8.
11. ZITELMANN, Rainer. Adolf Hitler a jeho cesta k moci. Praha: Agentura V.P.K., 1993. ISBN isbn80-85622-27-0.

12. BAUER, František. Hitlerův Můj boj očima historiků. Praha: Univers, 1994. ISBN isbn80-901525-1-1.
13. REES, Laurence. Holokaust: "nová historie". Přeložil Jan ŠINDELKA. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN isbn978-80-242-7809-4.
14. MOULIS, Miloslav a CÍLEK, Roman. Zapomeňte, že jste byli lidmi--: nacistické koncentrační tábory - symbol barbarství. Praha: Epoque, c2005. ISBN isbn80-86328-79-1.
15. GRÜNBERG, Karol. Adolf Hitler: životopis Führera. [Litvínov]: Dialog, 1994. ISBN isbn80-85194-75-9.
16. KNOPP, Guido. Hitlerova mládež: ztracená generace. Přeložil Milan CHURAŇ. V Praze: Ikar, 2003. ISBN isbn80-249-0276-1.
17. GRABER, G. S. Historie SS. Přeložil Václav PAUER, přeložil Jaroslava PAUEROVÁ. Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN isbn978-80-206-1536-7.
18. TERNON, Yves. Genocidy 20. století: zločinný stát. Praha: Themis, 1997. ISBN isbn80-85821-45-1.
19. ALY, Götz. "Konečné řešení": přesun národů a vyhlazení evropských Židů. Historické myšlení. Praha: Argo, 2006. ISBN isbn80-7203-833-8.
20. ROLAND, Paul. Tajný život nacistů: střežená tajemství pohlavárů třetí říše. Přeložil Ondřej MACHÁLEK. V Brně: CPress, 2019. ISBN isbn978-80-264-2399-7.
21. KNOPP, Guido. Hitlerovi stoupenci: zločinci a vykonavatelé. V Praze: Ikar, 2004. ISBN isbn80-249-0334-2.
22. HILBERG, Raul. Pachatelé, oběti, diváci: židovská katastrofa 1933-1945. Historické myšlení. Praha: Argo, 2002. ISBN isbn80-7203-472-3.
23. BEDÜRFTIG, Friedemann. Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2004. ISBN isbn80-7260-109-1.